Наше Слово

РІК LXVII № 45 (3404) ВАРШАВА, 6 ЛИСТОПАДА 2022 РОКУ
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Григорій Купріянович та Марко Сирник представляють постанови конгресу

Український освітній конгрес

«Зміна є єдиним стабільним явищем»

В Бартошицях та Ґурові-Ілавецькому 21-22 жовтня відбувся Український освітній конгрес, який ініціював Фонд «Просвіта». Учасники події переконані, що українській освіті у Польщі потрібні законодавчі зміни і найважливіше – увага до учнів з української нацменшини.

Державні проблеми

Одне з системних рішень – це заснування Центру розвитку освіти національних меншин у Польщі. Установа підпорядковувалася би Міністерству національної освіти і комплексно організовувала шкільне життя. Центр потрібен, бо жодна неурядова організація не забезпечує професійного розвитку вчителям, видання підручників та загального координування освітнього процесу. «Ми не вирішимо питань, які належать до повноважень держави», – сказав голова «Просвіти» Марко Сирник. Крім того, актуальною проблемою залишаються підручники: нових наразі немає, а розроблені в минулому нашими освітянами треба пристосувати до сучасних потреб. Авторські права на підручники належать видавництву WSiP, і вони дуже дорогі. «Треба звернутися до Міністерства національної освіти, нехай воно викупить ті права, оскільки жодна з наших організацій на це не спроможна. Побачимо, як вони до цього поставляться», – сказав Марко Сирник. Приклад видаваних «Просвітою» зошитів «Подорож Україною» свідчить, що це можна робити громадськими силами, зібравши групу авторів з Польщі та України і забезпечивши друк в Україні. Останні примірники зошитів дивом «вижили» перед транспортуванням до Польщі, оскільки склад, на якому вони зберігалися в Україні, загорівся після обстрілів російського окупанта. І це показує, скільки зусиль потребує справа, яка фактично є обов'язком польської держави.

Слід змінити правову галузь

На конгресі наголосили й на потребі змін юридичної бази. Усі заходи українських лідерів до цього моменту не дали бажаного результату: влада вислухала аргументи, і на цьому діалог завершився – про це говорив Григорій Купріянович, голова Українського товариства та співголова Спільної комісії уряду та нацменшин. За його словами, в правових актах не точно описано, зокрема, функціонування міжшкільних пунктів навчання. Це призводить до різних шкідливих інтерпретацій. Учасники конгресу переконані, що пропозиції законодавчих змін мають бути розроблені юристами із громади. Йдеться про експертне вказування державному партнерові на рішення, які громада вважає необхідними.

Своєю чергою, голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка наголосив на потребі розробки варіанту, який захищатиме інтереси біженців та мігрантів. Частина із них залишиться у Польщі і повинна користуватися правами, які має нацменшина, в тому числі у галузі освіти.

Нині багато проблем виникає через статус учнів з України. Про це говорив радник Посольства України у Польщі Віталій Білий. Він згадав, що близько 200 тис. учнів офіційно належать до польської системи освіти, і саме їх стосується обов'язок навчання. Є також певна кількість дітей, які навчаються у дистанційному режимі, але точних даних про них не мають ані польські, ані українські відомства. Є також категорія «гібридна», що ґрунтується на співпраці українських організацій у Польщі та шкіл в Україні, акредитованих українським Міністерством освіти. Прикладом таких закладів є школа «Материнка» у Варшаві. Навчання в ній екстернатне, і учні отримують український документ про освіту. Крім того, існує такий варіант, коли до полудня діти вчаться в польській школі, а після – онлайн в українській. Але попри будь-який статус учні з України не можуть навчатися українською мовою на тих самих правах, які мають представники нацменшини. Це чергова необхідна зміна правових врегулювань. Тож конгрес склав звернення з цього питання, які будуть передані відповідним установам.

Не йдуть в українські школи…

Учасники конгресу отримали звіт Марка Сирника про стан вивчення української мови у 1989–2022 рр. Після зауважень і обговорень він вийде друком як матеріал конгресу. В документі відзначається, що на початку 90-х, в часи демократичних змін, кількість учнів становила 1588, в 2021 р. їх було 2150, а найбільше за досліджуваний період – понад 3 тис.

2-3.

eprasa.pl c1a4c62e31

ПОДІЇ

Дискусія за участю батьків

Продовження з 1 сторінки

«Ми не маємо нічого стабільного. Зміна є єдиним стабільним явищем», – відзначив Марко Сирник. За його словами, причини таких коливань складно з'ясувати. Крім цього, дослідження показує, що найбільше дітей вивчає українську мову в пунктах навчання, а не в школах. Коли в пунктах навчалося 70% дітей, а школах 30%, ситуація вважалася нормальною і стабільною. Проте наразі пропорція становить відповідно 90% до 10%. Це означає, що після першого етапу діти не йдуть в українські школи. Про це свідчить і те, що з'явилися пункти навчання української мови на рівні середніх шкіл, чого раніше не існувало. Добре, що молодь хоче продовжувати вивчання рідної мови, але вона здебільшого обирає польські ліцеї, хоч в найближчій околиці є і українські. Так, не маємо знецінювати такі пункти, але жоден з них не буде ефективнішим у навчанні і вихованні за повноцінну школу. Крім того, в них вчитель мусить докладати набагато більше зусиль, ніж у школі. Звіт показує також, що згідно з даними Центральної екзаменаційної комісії та рейтингами видання «Перспективи», українські школи є лідером у результатах навчання – якщо не на державному рівні, то на регіональному. Проте учнів до них вступає щоразу менше.

Своєрідне потрясіння в українській освіті відбулося в 2019–2021 роках після перевірки Найвищої контрольної палати. Хоча перевірка показала, що записування громадян України на нацменшинне навчання не було порушенням з боку директорів, а результатом погано розробленої електронної системи – Міністерство освіти нічим тому не зарадило. Відомство пішло найпростішим шляхом і винними зробило директорів. А потім органи, що відповідали за школи, мусили повертати величезні кошти до державного бюджету через неправильно нараховану субвенцію. Ця ситуація, наприклад, школу в Лігниці з найдавнішою історією фактично перетворила на пункт вивчення української мови. Справа Лігниці обговорювалася на конгресі окремо. Остаточно учасники вирішили, що буде створена спеціальна група, яка найближчим часом відвідає Лігницю і детально вивчатиме ситуацію на місці.

Та й у інших місцях з тим не все гаразд. Тривожний сигнал бачимо, аналізуючи статистику. Бо в усіх наших ліцеях навчається всього 122 дитини з нацменшини. При тому аж 75 із них – це учні однієї школи в Ґурові-Ілавецькому. Решта – громадяни України, які в окремих випадках становлять майже 100 відсотків учнів. «Як же ми хочемо забезпечити своє майбутнє, коли діти не вивчають рідної мови?» – звернувся до всіх Марко Сирник. Тому не дивно, що присутність у системі нацменшинних учнів – чи, як пропонувалося говорити, автохтонних – стала одним з головних питань конгресу, яке обговорювали як на директорській, так і на вчительській і батьківській панелях.

Зусилля і стереотипи

Як відзначив директор початкової школи у Білому Борі Андрій Дрозд, з критичного стану кількарічної давнини (19 учнів) його школа зараз дійшла до 80. З них 45 – це представники нацменшин. Ця школа – єдиний приклад, де відповідальним органом є неурядова організація – фонд ДЕКА. Це не вільний вибір, а необхідність, викликана негативним досвідом співпраці з попереднім відповідальним органом – місцевим ґмінним самоврядуванням. Як у випадку кожної зі шкіл, тут також треба було повертати до державного бюджету кошти за неправильно зарахованих громадян України. Андрій Дрозд, як і інші директори, підкреслив, що ключовою для функціонування школи є співпраця з неурядовими організаціями, церквами та батьками. При цьому промоція школи відбувається в усі можливі способи – це зустрічі з батьками та дітьми, культурні заходи, вертепи, відвідування найближчих місцевостей тощо. «Робимо скільки можемо і намагаємось себе показувати», – говорив Андрій Дрозд. За його словами, школа, крім викладання рідної мови і традицій, створює учням зручні умови для якнайширшого особистого розвитку: «Усі наші школи дають учням цінний багаж, які вони часто розпаковують впродовж цілого життя».

Тоді постає питання: чому ж до них не товпляться юрми охочих? На думку пана Дрозда, одна з імовірних причин – це багаторічні стереотипи громади, наприклад, щодо низького рівня навчання. Попри це, директорка білобірського ліцею Дорота Джевєцька пригадала, що офіційна статистика і рейтинги вказують якраз на протилежне. Крім того, випускники таких шкіл успішно вступають до вищих навчальних закладів та затребувані на робочому ринку.

Зараз у ліцеї навчається 77 учнів, але лише 4 з них – з нацменшини. Тому, згідно з законом, лише вони можуть вчитися української мови чи історії України, але вже в міжкласній групі. Відповідальний за школу орган – маршалківське управління Західнопоморського воєводства – погодився, щоб для дітей з України викладали українську літературу в кожному класі дві години на тиждень. «Якби було більше дітей з Польщі, які мають українське походження, ми, напевно б, розвивалися успішніше», – зазначила Дорота Джевєцька і підкреслила, що зараз не відчуває з боку маршалківського управління тиску щодо зачинення школи. Та невідомо, як довго зберігатиметься такий стан речей, оскільки через майже нульову кількість меншинних учнів школа не виконує основних вимог, записаних у законі. «Ми просуваємо школу, але, на жаль, не маємо багато охочих», – говорила Дорота Джевєцька. І це попри співпрацю з ОУП, в тому числі щодо написання і реалізації проєктів, взаємодію з церквою, низку заходів та виїздів.

Ще одна з доповідачок, директорка школи в Ґурові-Ілавецькому Марія-Ольга Сич, зауважила, що й у них є підтверджені успіхи в навчанні та безліч форм активності. Зрештою, учні в анонімних анкетах вказують як проблему... багато занять і брак вільного часу. В ході дискусії про правові врегулювання директорка зауважила, що заборона спільного навчання мігрантів і меншини є формою дискримінації і просто не має сенсу – хоча б тому, що нічого спеціально не треба впроваджувати, бо школи і вчителі вже є, а учні вже багато років використовують спільну інфраструктуру. «Коли дітей записують у спортивну школу, там не питають їх про громадянство», – вказала директорка на нерівність правових норм. За її словами, аби школа процвітала, вона мусить бути відкритою і промувати себе, і саме так відбувається в Ґурові-Ілавецькому. Тут організовуються бали для пенсіонерів, конференції тощо. Звичайно, це стосується й українців. «Якщо учні з програмою поїдуть на екскурсію чи до церкви, це також є формою промоції школи», – говорила Марія-Ольга Сич. Разом з тим, вона зауважила, що наразі батьки не хочуть відпускати дітей далеко, і навіть відстань у 100 кілометрів стає проблемою. Зараз вже не ті часи, коли ґурово-ілавецькі учні мешкали далеко на півдні або заході Польщі.

Водночас слід зауважити, що Ґурово-Ілавецьке зі своїми 230 учнями і чудовими умовами, які учасники конгресу побачили на власні очі наступного дня, не має більших приводів для нарікання.

Вигідне становище має й початкова школа ім. Лесі Українки в Бартошицях, де розпочався конгрес. Її директорка Любомира Тхір *(на фото)* не нарікає на співпрацю з відповідальним органом – міським управлінням і бургомістром. Немає проблем і з фінансуванням навчальних справ. Місто дає гранти і проєкти, тому вдається здобувати для школи багато різного обладнання. Вона не має гуртожитку, тому учні в основному мешкають в Бартошицях і околиці. Наразі в школі 78 дітей-громадян Польщі, 15 громадян України, які приїхали ще до війни, і понад 30 біженців війни. В садочку – 16 дітей з Польщі і України. За словами Любомири Тхір, це корисно

хоча б тому, що вони навчаються одне в одного. Директорка особливо тішиться тим, що на зовнішніх екзаменах з польської мови учні здобули найвищий можливий результат. Таким чином розвінчується черговий міф, мовляв, українські предмети заважатимуть дитині опановувати державну мову.

Що потрібно школі для покращення функціонування? Напевно, не зашкодило б «озвучити» суму із субвенції, яка вираховується на одного учня. Тих коштів не мало, відповідальним органам, трапляється, залишається й 400 тис. злотих, які вони можуть скерувати на різні потреби. І якраз в Бартошицях, хоч і не жаліються на навчання, з якимись не надто великими ремонтами є проблеми.

Любомира Тхір не має сумнівів, що наші школи слід рекламувати всіма можливими способами. «Нині батьки оцінюють, яку користь матиме дитина з того, що вчиться в українській школі. І якщо ми не покажемо, що маємо міжнародні обміни, високі результати, що з дитиною працюємо індивідуально, то учнів не буде», – відзначила директорка. Вона підкреслила, що в комунікації важливі не тільки шкільні соцмережі чи меншинні медіа. Конче треба вміти донести інформацію і до місцевого населення. «Багато людей знають мене з місцевого телебачення Бартсат. Я постійно розповідаю їм про школу та учнів. Потім це дає свій результат при наборі. Школа не має гуртожитку, тож ми розраховуємо лише на місцевих учнів, і це нам вдається», — каже Любомира Тхір. Зацікавити учнів стає можливим, серед іншого, завдяки відмінним результатам у навчанні, високим досягненням у воєводських предметних конкурсах, розвитку ключових компетенцій учнів під час уроків та позаурочним заняттям, реалізації міжнародних проєктів та обмінів. «Школа мусить бути безпечною і привабливою для кожного учня та розвивати його таланти», – впевнена Любомира Тхір, і так само, як її колеги, серед пріоритетів називає співпрацю з батьками, українськими організаціями та церквою.

Особистий приклад і зміцнення спільноти

Зацікавленими професіоналами є насамперед вчителі у пунктах навчання. В межах конгресу зауваженнями на цю тему ділилися Петро Табака (Добре Місто, Лідзбарк-Вармінський, Свйонтки), Івона та Руслан Марцішаки (Старґард), Анна Мазур (Білий Бір), Мирослава Четирба-Піщако (Ольштин) та Катерина Добрянська (Пєнєнжно та Ельблонґ). Хтось з них має повну прихильність міста чи директора, в тому числі щодо навчання дітей з України. Не бракує й коштів на книжки, а коли це було можливим, навіть організовувалися екскурсії в Україну. Іншим доводиться працювати без власного класу і все освітянське майно кожного разу привозити у машині. Вибити кошти на якісь допоміжні матеріали також практично немає шансів. Крім того, всі страждають від післяобідньо-вечірніх годин праці і втоми учнів. Також потерпають від байдужості – на педагогічній раді ніколи не почують вдячності за успіхи і загалом відчувають, що мало на що можуть вплинути.

Серед проблем називали і мігрантсько-меншинну взаємодію. Як говорила Івона Марцішак, проблемою в її пункті був відхід меншинних учнів після приїзду громадян України, адже вони почали соромитися, що не так добре говорять і набагато повільніше читають. Дехто просто відмовився від уроків. Тому вирішили поділити учнів на окремі групи, хоч всякі майстер-класи, танці та співи і надалі проводяться разом. Така модель діє з вересня, і меншинні учні потроху повертаються, відчуваючи, що вони, як і раніше, важливі. Коли ж припиняють говорити українською, проявляється ще одна відмінність між групами: одні переходять

eprasa.pl c1a4c62e31

ПОДІЇ

на російську, а другі – на польську. На мовний аспект вказував й Петро Табака. Це насамперед стосується змішаних родин, коли, наприклад, батько-українець виїжджає за кордон працювати, а польськомовна мама, навіть бажаючи, неспроможна допомогти дитині у навчанні. Тому весь процес лягає на вчителя, який має лише три години на тиждень.

Взагалі нині складно говорити про вивчення української як рідної. Оскільки найчастіше процес треба починати з нуля, пізнання мови відбувається так само, як і іноземної.

На наступну проблему вказала Мирослава Четирба-Піщако. Йдеться про те, що в останніх класах початкової школи значно збільшується навчальне навантаження, тому батьки часто відмовляються від уроків української. На жаль, трапляється і так, що вони не дають жодних шансів їх переконати і без попередження подають заяву про відмову у секретаріат школи. Тож Мирослава Четирба-Піщако переконана, що не завжди на уроках вчителеві слід бути супер вимогливим. Навіть пасивна присутність учня буде кращою за його повне зникнення з системи. Ще ольштинська вчителька цінує здорове суперництво. На її думку, діти полюбляють усякі змагання, тому варто організовувати якнайбільше конкурсів між пунктами. Це також зміцнює відчуття єдності як частини громади. Пункти навчання – резерв майбутніх учнів наших ліцеїв. Щоб «трансфер» був задовільним, потрібно якомога більше зустрічей і взаємних контактів. Мирослава Четирба-Піщако переконана, що в цьому процесі конче повинні брати участь батьки 7-8-класників. Хоч діти нині мають доволі широку автономію, батьки усе ж впливають на вибір майбутньої школи. І тому добре було б, щоб вони на власному досвіді переконалися у перевагах українських.

У свою чергу, Івона Марцішак згадала про роль особистого прикладу. Ситуація, коли дитина вчителя або громадського лідера відвідує не українську школу, є радше антиприкладом: «Коли ми, як випускники українських шкіл, віддаємо туди дитину, це доказ того, що ми маємо про школу гарну думку, що вона була для нас важлива і ми їй довіряємо». Її колега-вчителька Катерина Добрянська згадала про особистий досвід: вибір школи в Ґурові-Ілавецькому як місця здобуття середньої освіти був природним і очевидним. Це результат зростання у середовищі, яке створила сім'я, церква та неурядова організація. Тому, за словами вчительки, для майбутнього є важливою ставка на формування спільноти і постійний пошук всього, що нас об'єднує: «Потрібні аргументи і, як в моєму випадку, докази, що наука в Ґурові відкриває двері до престижних навчальних закладів у Польщі та за кордоном». З такою думкою погодилися і досвідчені педагоги і авторки підручників Анна Мазур та Марія Туцька. Остання звернула увагу на сприяння шкіл виробленню сильної громадської позиції. Наприклад, випускники «шашкевичівки» після початку повномасштабної війни відразу з'явилися в Перемишлі і зі своїми вчителями допомагали на кордоні, їздили до України, готували їжу, приймали гостей та займалися перекладами. Їхнім «козирем» серед волонтерів, напевно, стала українська мова. Про неї, як зауважила Марія Туцька *(на фото)*, випускники згадують у резюме і часто завдяки цьому здобувають роботу.

Такі знання дуже потрібні, наприклад, у логістичній галузі. Марія Туцька також переконана, що після перемоги над агресором бізнес потребуватиме ще більше таких експертів. І це можна використати при промоції наших шкіл.

Специфіка і проблеми в регіонах

В межах конгресу відбулася й дискусія лідерів меншинних організацій, яку модерував проф. Роман Дрозд *(на фото)*. Він зачитав доповідь про історичний контекст вивчення української мови в Польщі після 1947 р. Очевидністю, з огляду на минуле й сьогодення, є факт,

що організованого українства та лідерів без нашої системи освіти просто не було б. Водночас ця система має витоки правових регулювань ще в комуністичній Польщі і наразі лише трохи модифікована. Наприклад, після декларації батьків українська мова стає обов'язковим предметом, а оцінка включається до середньої. Це досить важлива зміна, бо вона зміцнює престиж української мови.

Цікавим досвідом на цій панелі поділилася секретарка Союзу українців Підляшшя Людмила Лабович. В регіоні українське навчання організовувалося практично з нуля. Причому цей процес важко відокремити від піднесення українського національного руху, започаткованого у 70-х рр. Тоді в регіоні була «етнографічна маса», яка плекала українські традиції і спілкувалася українською мовою, але не усвідомлювала своєї ідентичності. Це змінилося з появою громадян, які свідомо називали себе українцями. Процес став активнішим після демократичних змін. Відбулася інституціоналізація українського руху – було організовано туристичні мандрівки, перші заходи, створено підляський відділ ОУП, який згодом перетворився на окремий Союз українців Підляшшя. У 1994 р. в Більську Підляському з'явився перший пункт вивчення української мови. «Для Підляшшя є специфічним, що діти, які починають вчитися, не є дітьми свідомих українців. Це найчастіше нащадки звичайних підляшан, яким близька сільська культура, говіркова мова, традиція чи пісня», – говорила Людмила Лабович. Отже, тут навчання є відповіддю на тісний зв'язок із селом. Тому і нині великою популярністю в садочку, який нараховує понад 180 дітей, залишаються заняття з бабусями, які вчать плетіння із соломи. Але специфікою регіону надалі залишається невисокий рівень національної свідомості. Без неї складно думати про розвиток шкільництва: «Ми, як організація, не маємо такого впливу на людей, щоб до чогось їх змусити. Те, що можемо і робимо, – це будування української національної свідомості, зображення позитивного образу українця, демонстрація нашого зв'язку із загальноукраїнською культурою», – зазначила Людмила Лабович. Вона зауважила, що українське шкільництво в регіоні приваблює на рівні садка і початкової школи, де є багато забав, переповідання традицій, співів та участі в ансамблях і виїздах з ними до Франції чи Бельгії. Батьки все це вважають корисним. Однак в регіоні досі не вдалося створити свого ліцею.

Про ситуацію на Люблінщині розповів Григорій Купріянович. Він підкреслив, що організація навчання мови вимагає свідомості – мусить бути хтось, хто свідомо ухвалить таке рішення і його виконуватиме. Такі спроби в регіоні мали місце ще у міжвоєнний період, але закінчилися невдачею. Під час акції «Вісла» української освіти тут практично не було. На хвилі відлиги почалося відродження українського життя, в тому числі і навчання. Процес знов перервався в 60-70-х рр. Українське життя практично зникло, а єдиним прихистком залишилися православні парафії. Це все мало місце поза столицею регіону. Українська громада Любліна лише у 2000 р. дозріла до того, щоб щось будувати. Паралельно це робили православне і греко-католицьке середовище. Було остаточно створено пункт вивчення української мови. Які його перспективи наразі? Григорій Купріянович переконаний, що не надто привабливі, бо нащадки переселенців, які повернулися сюди, в основному не є частиною української культури. Залишається жменька людей, які висилають своїх дітей на навчання української мови. Частина з них – це діти мігрантів з України, які вже отримали польське громадянство.

Негативні процеси мають місце й в Ґданську, про що говорила голова місцевого відділу ОУП Єлизавета Кремінська. Дирекція місцевої школи, де діє пункт, переглянула врегулювання і заборонила навчання у вихідні. Через це розпався садочок і нульовий клас. «З того моменту вчителі припинили готувати будь-які програми, і діти вперше не поїхали на дитячий фестиваль до Ельблонґа», – розповіла Єлизавета Кремінська. Вона зауважила, що дирекція не хоче жодних дискусій про повернення до попередньої моделі, і таку ж позицію зберігає міське самоврядування. Що цікаво, інші нацменшини в місті і далі можуть організувати навчання у зручніші для всіх суботу чи неділю.

У підсумку цієї панелі ще раз пролунала думка про потребу у зміні законів і дозволі на спільне навчання громадян України та автохтонних українців у Польщі. Можливо, війна прискорить цей процес, бо самовіддана боротьба з рашизмом викликає реальний подив і зміцнює престиж українців. В демократичній Польщі вони повинні мати можливість зберігати свою ідентичність. Тим більше, що путін ставить собі за мету знищення не лише держави, але й української нації як такої. Крім того, якщо громадяни України працюють, роблять свій внесок в економічний розвиток і сплачують податки, чому їх позбавляти основних громадянських прав? Суботні школи, повернення до вивчення української як іноземної, створення пунктів у місцях, де немає меншини, але наразі живе багато українських мігрантів – це негайні виклики найближчого майбутнього.

* * *

Під час конгресу пролунали доповіді про нацменшинну освіту в Україні та роль батьків у формуванні свідомості дітей. Відбулася й дискусія за участі батьків. Учасники ознайомилися з роботою шкіл у Бартошицях та Ґурові-Ілавецькому і побачили виступи, підготовлені учнями. У ході спільної роботи з'явилася думка про те, що черговий конгрес варто присвятити чесному аналізу функціонування пунктів вивчення української мови. В межах заходу свої зауваження мали також представити самі учні. Серед учасників і почесних гостей конгресу були владика ольштинсько-ґданський Аркадій Трохановський, віцемаршалок Мирон Сич (що модерував дискусію батьків учнів), уповноважений маршалка у справах нацменшин Віктор-Марек Лейк, його представниця на рівні воєводи Анета Лапінська та інші поважні особи. ■

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Учні з Ґурова-Ілавецького та Бартошиць презентують гостям свої таланти

eprasa.pl c1a4c62e31

ПОДІЇ

Поляки та українці потребують твоєї допомоги. Стань волонтером «Шляхетної Пачки»!

В радіусі 500 м від вас аж п'ятеро осіб можуть жити у крайній бідності. Часто їх ніхто не помічає. Завдяки волонтерській програмі «Шляхетної Пачки» можна зробити так, щоб ці люди отримали адекватну допомогу та підтримку. Запрошуємо доєднатися до волонтерів найближчого випуску «Шляхетної Пачки» або «Академії Майбутнього». Потрібні люди, які володіють польською мовою. Щоб подати заявку, перейдіть на сайт superw.pl і заповніть коротку форму.

Вони можуть не отримати підтримки

– До того, як стати волонтеркою в «Шляхетній Пачці», я навіть не підозрювала, що навколо мене є люди, які потребують підтримки. Такі, як пан Адам, який живе лише за 300 метрів від мого дому, – каже Йоанна, волонтерка, яка працює в «Шляхетній Пачці» вже сім років. – Пан Адам – людина з інвалідністю й страждає на депресію. Він був дуже радий, що взагалі хтось прийшов його навідати. Просив лише їжу та плиту, щоб нарешті готувати собі гарячі страви. Він також попросив нас прийти до нього ще хоча б раз, бо нарешті йому є з ким поговорити.

Найбільше волонтерів «Шляхетної Пачки» бракує в Мазовецькому, Сілезькому, Нижньосілезькому та Малопольському воєводствах.

– 10-річна Олівія цікавиться проєктуванням будинків, обожнює відвідувати замки. З навчанням вона не має проблем. Натомість труднощі виникають, коли дівчинці потрібно представити свої знання перед класом або продекламувати вірш перед кимось, – розповідає Домініка, волонтерка «Академії Майбутнього». – Олівія пояснила з найсумнішим виразом обличчя: «В такі моменти я не вмію говорити». Як архітектор за фахом та історик за пристрастю, я подумала: «Хто, як не я, зможе порозумітися з Олівією?»

Найбільше волонтерів «Академії Майбутнього» бракує в Малопольському, Мазовецькому та Великопольському воєводствах.

Якщо не вдасться рекрутувати волонтерів, то такі люди, як пан Адам чи Олівія, не отримають підтримки. По всій Польщі все ще бракує понад 4800 волонтерів «Шляхетної Пачки» і близько 1500 волонтерів «Академії Майбутнього». Перейдіть на сторінку superw.pl й запишіться вже сьогодні!

– До наших завдань входить, перш за все, допомога з пошуком родин, а потім відвідування їх, що є найпрекраснішою частиною волонтерства, – каже Йоанна, волонтерка «Шляхетної Пачки». – Ми знайомимося з історією такої родини і ухвалюємо рішення, яка форма допомоги буде для них найбільш доцільною. Потім створюємо описи, які публікуємо на вебсайті «Шляхетної Пачки», звідки донори можуть вибрати родину та підготувати для них пачку. Волонтерство не вимагає багато часу, потрібно лише добре серце та бажання допомогти тим, хто найбільше цього потребує.

Чим займаються волонтери «Пачки» й «Академії»?

Протягом року в індивідуальних заняттях з обраною дитиною беруть участь волонтери «Академії Майбутнього» – програми підтримки дітей із заниженою самооцінкою. Під час зустрічей вони підтримують дитину на її шляху до впевненості в собі, розкриття власного потенціалу та втілення своєї мрії.

– Нужденних людей дуже багато. Хтось із них може жити навіть навпроти вас, – каже Ілона, волонтерка «Шляхетної Пачки». – Бути волонтером – це більше, ніж допомагати чи підтримувати. Це –показати, що людину цінують, показати їй, що вона не самотня.

У волонтерстві обох програм можуть брати участь лише люди, які легко спілкуються польською мовою.

Кожен новий волонтер – це шанс для трьох наступних родин чи дитини

1,5 мільйона поляків живуть у крайній бідності, це кожна 24-та людина в країні. Щодня ви проходите повз них на вулиці, у трамваї. Крім того, дослідження PISA показують, що кожен п'ятий підліток у польській школі почувається самотнім, а кожному третьому не вистачає впевненості в собі. Це свідчить про те, наскільки важливо розвивати у дітей впевненість у собі з раннього віку.

Від кількості волонтерів залежить, яким буде масштаб допомоги родинам і дітям у наступних випусках обох програм. Кожен новий волонтер «Шляхетної Пачки» – це шанс на реальну зміну в житті для трьох нужденних родин. Кожен новий охочий стати волонтером в «Академії Майбутнього» може змінити світ ще однієї дитини, яка має низьку самооцінку.

«Академія Майбутнього» – це дочірня програма «Шляхетної Пачки», в межах якої підтримку отримують діти з низькою самооцінкою. Волонтер «Академії Майбутнього» зустрічається з обраними дітьми на щотижневих заняттях і допомагає їм зміцнювати впевненість в собі, віднайти мрії та віру в краще майбутнє. В наступному випуску «Академії Майбутнього» братимуть участь і діти з України. Заняття допоможуть їм знайти себе в новій шкільній реальності та повірити у власні сили.

«Шляхетна Пачка» – це програма допомоги, що діє в Польщі вже понад 20 років. Підтримку отримують родини й самотні люди, які знаходяться у винятково скрутному матеріальному становищі. Самотні літні люди, хворі, особиз інвалідністю, жертви нещасного випадку чи пандемії – до них скерована допомога волонтерів програми. Волонтери дізнаються про їхні історії та конкретні потреби, а в грудні виступають посередниками в передачі пачок, зібраних донорами. У наступному випуску програмою «Шляхетної Пачки» будуть також охоплені родини з України, які постраждали внаслідок війни, що надалі триває.

І це не перший раз, коли «Шляхетна Пачка» допомагає людям з України. В червні 2022 року ми організували «Солідарну Пачку», в межах якої допомогу отримали 1119 родин. Підтримку отримали також понад 2000 дітей та 630 самотніх матерів і батьків. А тепер і ти можеш допомогти – як полякам, так і українцям.

Будь підтримкою для тих, хто найбільше цього потребує! Перейди на superw.pl і стань волонтером «Шляхетної Пачки» або «Академії Майбутнього». ■

Ольга МЕНЬКО

«Наше діло праведне й святе...»

... – Ой, не кажи, подруго, не кажи. Якби досі стояв пам'ятник Леніну в Києві, то росія була б милішою до нас. Коли знесли – все й почалося.

– Ти віриш цьому? москва все одно знайшла б привід причепитися. Україна для неї – як кістка у горлі. росіяни звиклися із роллю старших братів й люблять повчати українців, вказувати, як їм належить порядкувати в своїй хаті.

– Біда в тому, що багатьом нашим людям навіть подобається бути «хохлами».

– А «хохол» – це той, хто відвертає мурло своє від рідної материнської мови, гидує бути українцем, хто ні перед чим не зупиниться, аби лишень догодити «старшому брату», проковтне найгіршу його образу і не скривиться...

Цей діалог двох українок я підслухав у черзі до пункту для біженців, що працював в березні на вулиці Торговій у польській столиці – Варшаві.

Постійна, цілеспрямована, підло витончена, висмоктана з пальця московська брехня віками день і ніч лилася і ллється нескінченними потоками на Україну, робить свою чорну справу, перетворюючи українців на зомбоване, бездуховне і безголове середовище. Мета одна – посіяти розбрат, байдужість до своєї країни, сумніви у своїх розумових здібностях, недовіру до своїх національних зверхників, бездіяльність і скепсис.

Хоч-не-хоч, але багато з того, чого московити домагаються, проросло й розквітло в душах окремих співвітчизників. Он скільки вже їх, безхребетних слизняків з ослабленим імунітетом, тяжко занедужали на підлабузництво, продажність, холуйство. Хіба це не вони пішли наввипередки у прислужництво до російських окупантів на півдні й сході?

Нацполіція України 12 липня повідомила про 900 встановлених імен колаборантів. А скільки ще їх не встановлено? Такі, як вони, заслуговують на презирство і плювок з відразою. Є ще так звана п'ята колона, агенти якої сприяють росіянам. Чого заслуговують громадяни з українськими паспортами, які постійно голосували за відверто проросійські партії на чолі з медведчуками, рабиновичами, шаріями, мураєвами та іже подібними солов'ями кремля?

«московщина – це суспільство, упорядковане страхом. Все – фасади, фальш, чванькуватість і злоба. Це раби фізичні, душевні, з рабською душею і рабською совістю. Її зовнішньою політикою керують внутрішній потяг орди завойовувати, підбивати інші народи, красти, мордувати, грабувати і панувати. москалі називають це своєю „месіанською ідеєю", – так писав французький маркіз Астольф де Кюстін ще в XIX столітті в своїй книзі «Правда про росію». Ця справедлива, але вбивча характеристика народилася після тривалої подорожі доскіпливого француза теренами московської держави. Здається, мовиться і про сьогоднішню російську федерацію, її неадекватних правителів з її міфічним «рускім міром». Інстинкт завойовника підштовхнув, певне ж, північного сусіда на українську землю. Він зазіхнув на нашу споконвічну територію – Крим, Донбас, Херсонщину, Запоріжжя. Вояччина держави, що претендує на перше місце в світі, нахабно, по-бандитському вдерлася 24 лютого в наш дім, аби вбивати й грабувати. Як підготовлені й навчені мародери-росіяни хапають усе на своєму шляху в окупованих містах і селах України – від унітазів до собачих будок й вивозять до себе. Або відправляють поштою з території свого васала – білорусі. Уже викрали не одне українське підприємство, медичного обладнання на сотні мільйонів доларів, українське зерно (пшеницю)... І байдуже, що там каже міжнародне право, нуль уваги на протести світової громадськості. Як цей потяг ординський – красти, мордувати, грабувати, перегукується зі словами Леніна: «Тєпєрь с завоєванієм Украіни наша сіла крепнет. Тєпєрь у нас єсть возможность получіть топліво із Донєцкого басейна, єсть істочнік хлєба і продовольствія» (повний збірник творів. Видання 5-е, москва, т. 38, стор. 300).

За даними Українського інституту національної пам'яті, в 1991 році в Україні налічувалося 5500 пам'ятників Леніну. У росії, для порівняння, їх стояло 7000, білорусі – 600, у країнах Прибалтики – 160. Мало було зроблено кроків по виконанню Указу президента України Віктора Ющенка «Про демонтаж пам'яток тоталітарного режиму» (2007-2009 рр.). Тому довго й після того бовваніли бронзові та гранітні Леніни на наших теренах. Лише в грудні 2013 року зображення ідола, ката українського народу повалили в Києві, а через два роки, попри перешкоди зомбованих регіональних вождів, пам'ятник Іллічу було повалено і в Харкові. Як справедливо пише пенсіонер із Запорізького краю Анатолій Живогляд («Україна молода», січень 2011), не було в Україні міст, сіл, вулиць, майданів, не названих на честь російських рейхсфюрерів та гауляйтерів. А пам'ятники чужоземному виродку Леніну тисячами стирчали на кожному кроці. Всесвітньовідомій шльондрі Катерині пам'ятник постав в Одесі за часів незалежної України. Його донедавна охороняли українські міліціонери, які отримували платню з державного бюджету. Катерина II знищила Запорізьку Січ, гетьманат України, перекреслила нашу мову — і тепер у пошані українців?!

До речі, декомунізація в Україні хоч і квола, не віталася в росії. Про неї мимохіть згадав у день нападу на Україну владімір путін. Отже, ми на правильному шляху. Все, від чого крутить носом москва, нам на руку, наш бонус. Рвімо енергійніше, цілеспрямованіше умовну пуповину, яка нібито зв'язує українській і російський народи. Ми є слов'янами з роду-віку, а вони є угро-фіно-монголами. Яке вже тут може бути братство?! Ми господарі в своїй державі, а не нацменшина. І ми маємо вигнати зі своєї землі московських окупантів, ненажерливу і вічно голодну орду з тріском. Розгромити вщент тих, хто не складе зброї, показати світові, що ми «браття козацького роду». Правда на нашому боці. Україна чужого не завойовує.

...Ми воїни. Не ледарі. Не лежні.
І наше діло праведне й святе.
Бо хто за що, а ми за незалежність.
Отож, нам так важко через те...
(Ліна Костенко).

Олександр ХОМЕНЧУК

eprasa.pl c1a4c62e31

УКРАЇНА

Жінка і війна

Історії з фронту від тих, хто не може залишатися в тилу

За словами заступниці міністра оборони України Ганни Маляр, зараз у ЗСУ кадрових військовослужбовиць 38 тисяч, а ще близько 12 тисяч – цивільні жінки, що вступили до армії України. За статистикою Україна має один з найбільших показників кількості жінок у Збройних силах серед країн-членів НАТО. Ми зібрали три історії відомих українських військовослужбовиць, які описують відчуття жінки на фронті.

ЯРИНА ЧОРНОГУЗ – українська поетка і бойова медикиня. Її військова історія почалась у 2014 році, коли вона вступила до лав «Госпітальєрів». Ярина входить до списку 100 найвпливовіших людей України за версією журналу «Фокус». А сьогодні, нарівні з найсильнішими морськими піхотинцями в гарячих точках, захищає українські кордони.

– Які в тебе особисті, можливо, якісь специфічні відчуття чи асоціації щодо війни? От якщо в тебе, наприклад, європеєць, що не знав і не бачив війни, спитає, що це таке? Як би ти пояснила?

– Я б, очевидно, почала описувати кінець лютого-початок березня. Ми застали початок війни на півночі від Маріуполя, ближче до півдня. Це був дуже складний етап. Так, зараз теж є досить важкі точки, але той етап, коли російські війська заїжджали з шістьох напрямків величезними, довгими колонами з техніки, був дуже тяжкий. Ці колони часом довелося стримувати дуже смішними силами – двома ротами стрілковими, піхотними, і це реальний жах. Це нагадувало Другу світову!

І тому, якби мене попросив європеєць описати війну, я би згадала холод. Цей нестерпний холод, з яким ти нічого не можеш зробити. Коли тобі треба викопати одиночний окоп в землі, швидко. Коли тебе перемістили на висоту і ти маєш швидко окопатися і вистежувати. Ти в двох «термухах», в «гортексі», в броні, і воно все тебе не гріє.

Війна мені асоціюється із спанням у берцях у техніці. Твої ноги нічим не можуть зігрітися, який би «гортекс», який би спальник, які б грілки ти не поклала. Броня холодна, ти все одно відчуватимеш холод. Отак стоїть БРДМ на дорозі, а ви очікуєте виїзд російської колони і спите вп'ятьох в тісній броні. Самі, в «броніках», в невеличкому БРДМі, вночі дивитеся на дорогу, а потім вдень. Навколо тиснява – як би ти не ліг, тобі погано, незручно. Тобі холодно, ти дратуєшся. Ви гиркаєте одне на одного, бо хтось багато рухається. Але все це треба робити, бо цього більше ніхто не зробить. А на ранок на вас виїжджає колона і ваш «бардак» злітає в повітря.

– Чи є в армії поблажки для жінки? Інше ставлення, специфіка комунікації?

– Якщо відчувають слабкість, тебе дотискають! І ти ще будеш працювати в п'ять разів більше за всіх чоловіків разом взятих. На жаль, таке в психології є. Треба бути відстороненою, холодною, але водночас дуже серйозно ставитись до своєї самопідготовки, до своїх обов'язків. Робити все на рівні з іншими. І тоді в будь-якому колективі військових матимеш рівне місце з ними і повагу.

З досвіду знаю: треба бути готовою агресивно захистити себе і відстояти своє місце. Але при цьому, як в моєму випадку, як бойовому медику, треба бути дбайливою. Ніколи не відмовляти в найменшій допомозі. Ідеально виконувати свої обов'язки. І тоді ти можеш служити.

Звичайно, казати, що «я дєвочка, і я цього не робитиму» – то пряма дорога до того, щоб тебе і в чоловічому колективі не поважатимуть взагалі ніколи.

І теж цікавий момент: коли чоловіки бачать, що ти приходиш така із запалом, намагаєшся з ними заряджати БК, вкладати і їхати на ротацію, тягаєш з ними ящики, коли ти з ними разом по стадіону бігаєш крос в цій всій багнюці... Вони починають хотіти бачити в тобі трошки жіночності. У мене таке було. Тобто вони починали підходити, казати: «Давай я за тебе щось піднесу?» або «Чому ти не посміхаєшся? Шо ти ведеш себе так „нежіночно"?» Тобто починається абсолютно протилежне.

І це все теж треба відхиляти, якщо хочеш, щоб тебе випускали на передову, на завдання.

Багато кого з дівчат жаліли. Деякі комбриги взагалі з початку війни говорили, щоб відправити нас назад, подалі в тил, щоб нам нічого не загрожувало. Мене ж без проблем запихали в найкращі місця. Тобто ніякої жалості і співчуття до мене не було, за що я дуже вдячна.

У 20 років НАТАЛЯ БОРИСОВСЬКА, яка зараз є командиркою відділення ПВЗ, уклала свій перший контракт зі Збройними силами України. Це було в 2009 році. Зараз вона знову стала на захист нашої держави.

– Війна змінює характер. Чи безповоротно? Чи згодна ти з тим, що війна залишиться всередині у тих, хто на ній був, назавжди?

– Цілковито і безперечно! Війна не може не змінити. В будь-якому разі вплив буде. Тут питання більше, в яку сторону підуть зміни – хтось ламається, а хтось навпаки зростає. Я не можу назвати вплив війни абсолютно негативним. Дивлячись на те, як змінюється суспільство, як росте в нього поняття державності, як свідомість прокидається – це дійсно позитивний вплив.

Але все ж таки війна – це в першу чергу про смерть, а смерть завжди залишає слід. І так, війна залишається всередині назавжди.

– Які, ти думаєш, три основні причини вигорання? Деякі теорії стверджують, що психіки військового «вистачає» на 200 днів – ти погоджуєшся? Чи було у тебе вигорання; якщо так, то що повернуло тебе до життя?

Три основні причини вигорання: коли ти не контролюєш ситуацію, коли дозволяєш негативним емоціям оточуючих впливати на твій емоційний стан, постійне перебування в одноманітному середовищі або іншими словами – «день бабака».

Щодо 200 днів: особисто не рахувала, скільки в мене проходить по часу, але чітко можу сказати, що кожного року я знаходжуся у емоційному вигоранні і, на жаль, не можу повноцінно його позбутися.

Я не можу повернутися до стабільного емоційного стану повноцінно, але я знайшла способи трішки покращувати свій стан – малювання, вишивка і турбота про тварин. Це ті речі, які мене відволікають. На сьогоднішній день у мене критичний стан, і я це визнаю, і на питання «Що мені потрібно, щоб відпочити» у мене немає відповіді. Але я знаю точно, коли буде Перемога – коли закінчиться війна і я зможу все, що зараз всередині просто виплакати, навіть якщо це буде істерика.

Історія АНДРІАНИ АРЕХТИ, військовослужбовиці ЗСУ та очільниці Жіночого Ветеранського Руху почалася у 2014 році, коли вона брала участь у Революції гідності. Навесні цього ж року в рядах перших добровольців Майдану вона поїхала в Луганську область на 5 днів. У результаті мобілізувалася на рік і стала учасницею бойових операцій в складі штурмової групи батальйону «Айдар». Демобілізувалась, коли народився син. З повномасштабним вторгненням 24 лютого вона вступила до лав ЗСУ. Каже, що впевнена: якби не мобілізували, то пішла би в добровольче формування.

– Чи очікувала ти повноцінного вторгнення росії? Якими були твої емоції 24 лютого?

– Так, очікувала і після 2014, і після переходу процесу в більш «окопну» війну. Весь час, презентуючи різні проєкти, говорила і намагалася донести людям, що рф не зупиниться, що потрібно змінювати себе, свою меншовартість, нав'язану нашим гірким совєцьким минулим, що потрібно готуватися і оборонятися. Але мене не завжди розуміли.

До повномасштабного вторгнення до нас у штаб ЖВР приходило багато іноземних кореспондентів, журналістів, які ставили питання: «Нападе чи не нападе?». А я просто готувалась і чекала, встигла вивезти сина до 24 лютого, отримала подарунок від чоловіка на День св. Валентина у вигляді деяких мілітарних речей, розгрузки, РПС, отримала плити металокерамічні від партнерів Anabel Arto. Тобто ми з найкращими моїми посестрами готувались.

Зранку 24-го я встала, коли почула вибухи недалеко від заводу Артема і цю жахливу сирену. Тоді відправила чоловіка заправляти машину, і ми всі зібрались вдома з побратимами, щоб далі рушити на війну. Думаю собі: нарешті це звучить публічно і більшість розуміють, що в 2014-му на Сході України ми не на Мальдівах відпочивали.

Далі було багато болю, страху, огиди, ненависті, апатії, безпомічності... Але я пам'ятала, що я зробила свій вибір давно, ще в 2014-му. Перемога і воля даються неоціненною вартістю життів, і тепер покоління за поколінням нам потрібно буде пропрацьовувати травму війни, проте лише у випадку Перемоги. Але ми будемо крутими ветеранами і ветеранками, а наші діти – це просто золото, цінність майбутнього. Діти надихають на подвиги.

– Гендерна рівність на війні – є чи ні? Чи є зміни за останні 8 років?

– Ой, як же ж мені важко тепер відповідати на це запитання. За 8 років є колосальні зміни. Нарешті в моєму військовому квитку не написано «Начальник швейного цеху» (швачка), бо така раніше була подекуди практика оформлення жінок у військо. Через питання безпеки і специфіки роду військ я не можу сказати, що саме там пишеться зараз, але це бойовий підрозділ.

Гендерної рівності в армії стільки, скільки її в суспільстві загалом. Порушують права як чоловіків, так і жінок. Система недосконала. От, наприклад, мого розміру форми і берців немає досі, не кажучи вже про білизну і все таке. Працювати потрібно нам, жінкам, вдвічі більше через фізичні особливості. Є ще таке, що я рота на замку тримати не вмію, а в армії – ініціатива карається й досі. Потрібно, аби змінилась критична маса середньої ланки управління і вище керівництво трохи вже прийняло умови, що так, як раніше, не буде.

Українська жінка в окопі зі зброєю в руках – це вже звична річ, яка вказує на те, наскільки нація, незалежно від гендеру, готова захищати свою землю. ■

Рената ЖУПАНИН

Фото надані героїнями статті

eprasa.pl c1a4c62e31

ПОДІЇ

Театр у війні

В межах фестивалю «Віа Карпатія» у Театрі ім. С. Ярача в Ольштині відбулася дискусія про український театр у часи війни. Він рішуче змінився, страждає разом з суспільством і разом з ним бореться.

Прагнення свободи

Своєрідним вступом до дискусії стало читання акторами п'єси «Під прицілом у тиші». Її головні герої – це співробітники та біженці з «Інформаційно-гуманітарного центру», як називають табори для біженців. Героїв розділяють обставини життя та соціальний статус. Життя у центрі дає стабільність, але не свободу. Треба дотримуватися жорстоких правил, і завжди існує загроза депортації. Врешті з'являються бунтівники, і спалахує революція. Потім стає зрозуміло, що це гра на перевірку співробітників центру. Однак реально ситуація демонструє, ким люди є насправді і скільки вони готові заплатити за свободу. «Коли ви чуєте тишу, то ми чуємо вибухи», – казала одна з акторок, позначивши цим головну дилему персонажів.

Драма стала переможцем літературного конкурсу «Коронація слова» в Україні, а у 2017 році – міжнародного конкурсу EURODRAM в Парижі. Її автор Олександр Вітер був серед учасників ольштинської дискусії, в якій також взяли участь: професорка Олена Бондарева (Київ), докторка Марія Гарбузюк (Львів), драматургиня Неда Неждана (Київ) та представниця українського Міністерства культури Олена Чужинова. Дискусію вела дослідниця української літератури та перекладачка, працівниця Вроцлавського університету проф. Аґнєшка Матусяк.

Проти маніякальних вбивць

Статистика свідчить, що наразі в Україні пошкоджено 17 театральних будівель, але у списку немає тих, що належать недержавним театрам. На очах всього світу відбулося знищення окупантами театру у Маріуполі, в якому ховалися і діти. Нещодавно у Херсоні диригента місцевого театру розстріляли за те, що не бажав співпрацювати з окупантом. Це реальність, в якій діє український театр. Разом з тим, багато колективів було змушено переїхати зі Сходу на Захід країни: так Одеський театр потрапив у Івано-Франківськ, харків'яни переїхали до Львова, а херсонці – до Києва. «Зміни важко зафіксувати і описати, тому що вони відбуваються щодня, і навіть щогодини», – відзначила Олена Чужинова. Вона також зауважила, що державний бюджет зосереджено на війні, тож не виділяються кошти на функціонування театрів. Але держава намагається забезпечити пенсії акторам. Все інше найчастіше відбувається на волонтерських засадах. Якась допомога може прийти від європейських партнерів, оскільки зараз на Заході розробляються дотаційні програми для українського мистецтва, в тому числі й театру.

Наступна ключова зміна – це різка дерусифікація репертуару. Неда Неждана зауважила, що про таку потребу писала вже у 2014 р. Якщо до війни в Україні працювали російськомовні театри, і їх підтримувала держава, то зараз це припинилося. Багато із них самі перейшли на україномовний репертуар. Є також приклади етнічних російських драматургів, які залишилися в Україні і надалі творять. А оскільки не володіють українською, то всі свої твори віддають на переклад. Неда Неждана впевнена, що це відповідь на вікову імперську традицію москви з нищення сусідніх народів. За її словами, в російську культуру міцно вписаний принцип, що можна бути тільки рабом або вбивцею. Інших варіантів не передбачено. росіяни нині, як оцінила драматургиня, поводяться як «сім'я маніякальних серійних вбивць». При тому в цій сім'ї є дідусі, які виховували тих маніяків, або матері, які живуть за вкрадені у жертв гроші. « І як люди, яких вони вбивають, мають сприймати цю родину? Зараз ми усвідомлюємо, що неможливо толерувати ті злочини, і росія має припинити своє існування як імперія. Звільнити народи, і тільки після цього можливий якийсь діалог і перетворення російської культури і самих росіян на цивілізоване суспільство», – казала Неда Неждана.

Кожна вистава може стати останньою

Український театр від самого початку повномасштабної війни став фронтом опору та протесту. Олександр Вітер говорив, що кожен драматург, актор та режисер 24 лютого став перед дилемою, що робити. У когось був ступор, бо неможливо творити під бомбами і ракетами. Пан же Олександр вирішив, що треба писати. Він від початку був переконаний, що потрібно не просто жалітися, а через драматургію і театр показати світові, що відбувається. «Я хочу, щоб сьогодні прочитана в Ольштині вистава зрезонувала не тільки як екзотична історія України. Це історія про нас всіх і кожного окремо», – казав Олександр Вітер. Акторські читання п'єс, як це відбулося в Театрі ім. С. Ярача, – це спосіб, у який український театр повернувся до свого глядача. Завдяки таким авторам, як, наприклад, Неда Неждана, яка передала свої авторські права, українські п'єси почали ставитися під час війни в Європі та США. Проф. Олена Бондарева підкреслила, що зараз в Україні герої – не тільки ті, що воюють, але також ті, що дають світло зразу після обстрілів, воду чи зв'язок. І є також герої театру. Вона пригадала, що знищений у Маріуполі театр був прихистком від обстрілів для людей. У його підвалі влаштували навіть відділення дитячої лікарні. Однак, як відомо, для російських варварів й дитяче життя не мало жодної вартості. Олена Бондарева розповіла, що потім часто бачила, як театри ставали волонтерськими центрами, а їхні служителі – волонтерами, медиками, варили їжу чи опікувалися дітьми. Саме бажання ставити дитячі п'єси, які виконували б терапевтичну роль, стимулювало українських митців до відновлення діяльності. «Зараз російська артилерія дістає такі міста, як Миколаїв, Харків чи Запоріжжя, і просто рівняє їх з землею. Але й там у підвальних приміщеннях під шаленими обстрілами діють театри, хоча знають, що кожна вистава може стати останньою», – говорила Олена Бондарева. Олександр Вітер наголосив на неймовірній позиції глядачів, бо дивитися драму під ракетами – це найправдивіша, чи не інстинктивна потреба у театрі.

Воєнний відсів

Про театральну дійсність на Заході України говорила Марія Гарбузюк зі Львова. Й тут театри від 24 лютого пережили кілька етапів, хоч жоден з них не полягав у дерусифікації репертуару. Першим було мовчання і шок. Потім задумувалися, що взагалі театри можуть зробити, і остаточно почали перетворюватися на центри допомоги людям. Поступово від волонтерських функцій перейшли до своєї основної. Тоді постало питання з репертуаром: «Для багатьох діячів думка про те, що можна бути театром і грати на сцені, видавалася абсолютно неприйнятною». Вона зауважила, що, мабуть, найшвидше в Україні відновив діяльність театр в Івано-Франківську, який у приміщенні під сценою поставив першу п'єсу вже 7 березня. Тут і в інших місцях зразу почали задумуватися над тим, що можна в таких умовах грати, а що ні. Йшлося про те, щоб випадково не посилювати в людях травм. Щодо дітей вирішили, що театр загалом має мати терапевтичну функцію. Згодом виявилося, що є потреба навіть у комедіях. Віру повертало й те, що військові, які потрапляли на вистави, заохочували до театральної активності, кажучи, що за цей прояв нормальності вони воюють. Гості з України зауважили, що війна відділила у театрі справжнє від несправжнього і показала, хто тут був лише заради грошей і кар'єри. Діячі, що залишилися, якщо можуть, працюють щодня. Для інших вистава раз на місяць є великим святом. Оскільки глядачам важко заплатити за квиток, то працюють «на шапку», до якої скидаються хто скільки зможе. Потім актори часто передають ті кошти колегам, які продовжують працювати на окупованих теренах.

У підсумку гості заходу зауважили, що майбутнє театру бачать таким, як і усієї держави – світлим, українським і європейським. ■

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

eprasa.pl c1a4c62e31

ПОДІЇ

▲ Ведучі Артур Заборський та Яна Стемпневич, посол України Василь Зварич, директорка фестивалю Беата Беронська-Лях

«Свято українського кіно перемогло»

21 жовтня у варшавській «Кінотеці» розпочався 7-й кінофестиваль «Ukraïna!». Він стартував урочистим відкриттям, за яким ми всі скучили за часи ковіду, та показом фільму «107 матерів/Цензорка» словацького режисера Петера Керекеса. 29 жовтня фестиваль закрився показом стрічки «Памфір» режисера Дмитра Сухолиткого-Собчука – біблійним сюжетом про Авраама, поставленим на канонах грецької трагедії на тлі українського національного карнавалу Маланки.

«Ukraïna!» – це єдиний фестиваль українських фільмів у Польщі. Цього року організатори показали 56 стрічок – художніх, документальних, короткометражних та анімаційних, найновіше та найкраще кіно, відзначене на фестивалях та зняте в Україні останніми роками. Тема цьогорічного фестивалю – «Між війною та надією», програма включала такі секції: «Жіночі історії», «Обличчя України», «Маріуполь», «Мистецтво незалежності» та конкурс на «Найкращий короткометражний фільм».

З 1 по 14 листопада фестиваль проходитиме онлайн на платформі VOD. Warszawa. Також він завітає до різних міст Польщі: Кракова, Вроцлава, Ґданська, Торуні, Білостоку, Познані, Ґожова-Великопольського, Глівиць, Плоцька. Програма кінофестивалю доступна на сайті ukrainaff.com.

На урочистому відкритті фестивалю були присутні представники Посольства України в Польщі, голова Державного агентства України з питань кіно Марина Кудерчук, співзасновниця та виконавча директорка Української кіноакадемії Анна Мачух, керівниця напряму «Кіно» в Українському інституті Наталія Мовшович, режисер фільму «Черкаси» Тимур Ященко та інші поважні гості. Відкрила 7-й фестиваль «Ukraïna!» його директорка Беата Беронська-Лях.

▲ Беата Беронська-Лях

– 2022-й для нас усіх видався дуже важким, – сказала вона. – Ми довго думали, чи робити в цьому році урочисте відкриття, чи просто запросити глядачів на фільм. Але свято українського кіно перемогло, і ми дуже раді, що можемо його вам показати. Після 24 лютого, з початком широкомасштабної війни, ми переживали, що ж буде з Україною, але розуміли, що не відмовимося від проведення фестивалю, ми зробили усе можливе, аби демонструвати та промувати українське кіно. Вже 25 лютого показали на онлайн-платформі переможця 6-го кінофестивалю – стрічку «Моя війна», впродовж вікенду вона зібрала понад 2000 переглядів та понад 2000 злотих. Також ми організували понад 100 благодійних кінопоказів, аби зібрати якнайбільше грошей і переказати їх Україні.

Посол України в Польщі Василь Зварич подякував організаторці події, зазначивши, що фестиваль «Ukraïna!» – це великий успіх.

– Трохи дивно почуваю себе в ролі посла, бо попередніми роками я був глядачем і сидів в цій залі серед вас, – розпочав промову посол. – Цього року фестиваль дійсно має велике значення. У той час, коли росія атакує Україну, хоче знищити нас як народ, позбавити нас національної спадщини, нищить наші кінотеатри, такі фестивалі показують, що ми і наша культура непереможні. І ми обов'язково переможемо, тим більше маючи таких друзів та глядачів. росіяни нищать, а ми відбудовуємо, росіяни застрягли в минулому, а ми будуємо майбутнє, спільне європейське майбутнє для України і для Польщі.

Перед показом першого фільму з секції «Жіночі історії», яка присвячена історіям матерів, доньок, військовослужбовиць, полонених та ув'язнених жінок, на сцену вийшла виконавиця головної ролі у стрічці «107 матерів/Цензорка» – Марина Клімова.

– Ми робили цей фільм майже три роки в Одесі на території справжньої в'язниці, – розказала дівчина. – Майже всі, кого ви можете побачити на екрані, – це справжні ув'язнені. Вони розмовляють російською, і щоб зберегти документальність фільму, режисер вирішив залишити все, як є. Текст для діалогів не прописувався, це справжні розмови реальних жінок.

Кіно, яке могли побачити глядачі 21 жовтня на відкритті кінофестивалю, – це словацько-чесько-українська кінопродукція 2021 року випуску. Фільм здобув нагороди на Венеціанському кінофестивалі у 2021-му за найкращий сценарій, кінофестивалі у Чикаго у 2021-му за найкращу режисуру, кінофестивалі «Котбус» у 2021-му як найкращий фільм та на кінофестивалі «Нові Горизонти» у 2022 році отримав нагороду глядачів.

«107 матерів/Цензорка» – драма, яку зняв словацький режисер Петер Керекес в одеській жіночій колонії. Туди потрапляє молода Леся (Марина Клімова), яка вбила свого чоловіка у стані афекту і отримала за це сім років позбавлення волі. Разом з нею сидять такі ж жінки, які вбили коханку або чоловіка, якого заскочили разом з коханкою. Багато хто бачить вбитих у своїх снах і хоче пробачення, а хтось каже, що повторив би це знов. А Леся здебільшого мовчить. Мовчки годує дитину, яку народила тут, в колонії, мовчки слухає єдину приязну до неї людину з адміністрації – жінку, яка читає та цензурує листи до ув'язнених, слухає їхні розмови, бавиться з їхніми дітьми, проводить психологічні заняття. Здається, весь світ цієї жінки у формі – це ця колонія, вона «сидить разом зі своїм контингентом», а може, проживає з ними спільне життя? Цей світ населений самими лише жінками: ув'язненими, медсестрами, охоронницями, суддями, вагітними, матерями. А ще дітьми, яких вони народжують в ув'язненні та хочуть – як кожна мати – тільки найкращого для своєї малечі. Але тут це не завжди проста справа...

Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Фото з фейсбук-сторінки фестивалю

▲ Українська акторка Марина Клімова

▲ **У фойє варшавської «Кінотеки» гості могли подивитися світлини з фотовиставки Себастіана Томаша Плохарського «Я залишаюсь тут!»** Фото авторки статті

eprasa.pl c1a4c62e31

Не надармо бесідуют, же: *Напаст єст найліпшом обороном*

Пословиця з наголовка звязана єст не лем з війном, за то зразу на самім початку хочу пояснити, же розправляти буду не о русскій «мирній» операциі в Украіні, а о «мирнім» жытю Лемків в Польщы. Думам, же єдну и другу сесу операцию «пацієнты» пережыют, не знам лем, як пак будут жыти „дохторе".

Остатніма часами найголоснійшом лемківском організацийом стало ся хыбаль Стоваришыня «Руска Бурса» з Горлиц, але не за то, же з Руской Бурсы в Горлицях надає Радийо Лем.ФМ. Пані начальник Стоваришыня «Руска Бурса» пише друге отверте писмо, сесе не лем в імени свойой організациі, але и других. Кєд ся го чытат, здає ся, же бесідує в імени вшыткых Лемків. Більшіст Лемків хыбаль справді вірит в єдиного Бога, але в справах людскых єдности медже нами ниґда не было и певні не буде. Голова «Руской Бурсы» в *Протесті лемківской соспільности* часто покликує ся на право. Тіж выхований єм в дусі пошаны правды и права, котре нормує штоденне жытя мелийонів люди. Єднако мене вчыли, же правда єст сьвята, а право має чловекови служыти и николи не може вести до зневаляня іншых, а тым барже до творіня геґемоніі єдных над другыма. Лист доказує, же и серед нас сут люде уважающы, же: *Право правом, а «справедливіст» мусит быти по наші стороні.*

Ищы-м ани раз не чул, жебы горлицкє Обєднаня Лемків одберало іншой нашой організациі право до існуваня. Початково зо Стоваришыньом «Руска Бурса» з Горлиц бороло ся о уділ в праві власности до будинку горлицкой Руской Бурсы. Не чул єм, жебы протидіяло приділови ґрантовых грошы, признаваных іншым лемківскым організациям, а зо стороны «Руской Бурсы» такий заклик скєруваний до влады чуєме не по раз перший. В невеликім лемківскім садочку жадного гавканя не хотіло бы ся чути, так нас мало, повинни сме співпрацювати, всперати друг друга, а не протидіяти. Знам, тяжко ввести сесе правило в жытя медже організациями, котры бют ся о тоты самы душы. Кєд на щытах выписаны мали бы сме не грошы, а добро народа (думам, же в тім протесті борба иде о грошы), не было бы такого медже нами. Давнішше, кєд не было ґрантовых грошы, была векша полагода, не было так великой поляризациі в нашім середовиску як днес. Стараючы ся о ґранты хыбаль не мусят подавати кілко спосеред тых, котры в списі записали ся Лемками, єст іх членами, ани того, кілко люди єст присутных на стрічах през них організуваных. Знам, пандемія своє зробила, але знам тіж, же не вшыткы, котры до Антоничівкы ци до Руской Бурсы приходят, обома руками підпишут ся під вшыткым, што роблят лідеры тых організаций. Голова «Руской Бурсы» з Горлиц любит ховати ся як за щытом за вшыткыма Лемками, записаныма в списі, бо так выгіднійше, а покликувати винны сме ся головні на своіх членів. Чом того не робиме, бо стыдно? Хыбаль не так великы то чысла.

Наша стара пословиця мудрі радит, же: *Де ся своі псы кусают, най ся чужы не мішают.* Сьвідомим того, але ся озывам, гнеска старчыт нам вказати морковку (ґрантовы грошы), а сами ся покусаме. Русин нападат на Русина, бо гнеска кус інакше сме ся поназывали. Мам тиху надію, же нихто не каже нам того робити, же час пущаня Русина на Русина юж минул. Правда, не все ся кусаме, часом лем гавкаме на себе, жебы одстрашыти конкуренцию и одогнати дальше од прислівйового жолоба, жебы нихто іншый, крім нас, овочів з малого прецін лемківского садочка не наторгал собі. Дехто з нас рахує хыбаль, же товды йому більше остане блага каждому потрібного до жытя. Дякувати Богу, не каждый думат, же право до ґрантовых грошы, кєд сут юж такы, мают лем они. Недобрі быти псом садівника ани Пінокйом, привязаным до псячой буды (Пінокйом непривязаным тіж быти нияко). Все треба нам думати о цілости, а не лем о собі, ціліст все єст ріжна, адже дос юж уровніровкы, єдинопартийняцтва.

Протест лемківской соспільности так по правді єст протестом лем Стоваришыня «Руска Бурса» з Горлиц, адже лем невеликой спільноты Лемків, такого шырокого лемківского товариства. Авторка протесту єст хыбаль того сьвідома, кєд підперла ся сиґнатарюшами. В листі єднак бесідує, якбы была трубом вшыткых Лемків, кєд чытал єм го, на памят наводило ся мі мотто *Trybuny Ludu* (Proletariusze wszystkich krajów łączcie się!), а список сиґнатарюшы припоминал Комінтерн. Додам, же борони Боже, не думам єм о Віртуальным Штетлю.

Штож ищы – крім величезного жалю до Обєднаня Лемків и злости, же така організация сьмє існувати – можна з того листа вычытати? Завдяки ньому познати мож погляды автора и методологію його борбы зо сопротивником. В писмі находит ся такый абзац: *Відомости заміщены на стороні проєкту* ***«Лемкы то мы»*** *(www.lemkowietomy.pl), створены в рамках звістунскых пакєтів, котры мают быти вказаны шырокій публиці, сут приміром того як то Обєднаня Лемків маніпулює фактами и яку провадит ідеологічну політику достоменности Лемків.*

Вышше наведений лист єст доказом, же Лемкам ментальніст Сєнкєвичівского Кальоно не єст чужа. Калі може, але іншым того не можна. Стоваришыня «Руска Бурса» з Горлиц провадит свою ідеологічну політику достоменности Лемків, але Обєднаня Лемків, тіж в Горлицях маюче садыбу, юж того робити не може. Стоваришыня «Руска Бурса» хоче одобрати му право до такого діяня, бо нібы то право так становит. Право насправді боронит позициі членів Стоваришыня «Руска Бурса», але іншым не одберат права до існуваня, а того жадат пані Голова. Горлицкє Обєднаня Лемків так одповіло на вышше наведены выводы:

Трудно полемізувати з тезами и выдумками непопертыма жадныма доказами – а такы тезы и выдумкы має писмо з дня 24 серпня 2022 рока Стоваришыня «Руска Бурса», створене Головом тойже організациі, Паньом Наталийом Малецком-Новак. Однако вказати треба на пару барз важных справ. Авторка ани сиґнатарюше писма не звертали ся до Обєднаня Лемків, жебы познати мериторичны и едукацийны матеріалы звязаны з проєктом ***«Лемкы то Мы»****. Нихто тіж не просил о якынебуд інформациі о проєкті. Мериторичны материялы, торкаючы ся проєкту «Лемкы то Мы», ниґде не были ищы заміщаны, бо на сесу хвилю – згідні з гармонограмом веденя проєкту – сут творены и консультуваны з нашыма експертами, беручыма участ в проєкті.*[1] Цілево погрубил єм назвы проєкту (котрого Стоваришыня «Руска Бурса» ся боіт), ріжниця єст невелика, але барз дуже бесідує.

Допис міг бым закінчыти так само як и Голова Стоваришыня «Руска Бурса» з Горлиц свій лист, бо и я: *пропаганду мам за барз шкідливу в будуваню громадского суспільства - яко же операт ся на фальшывых відомостях и веде до деґрадациі суспільного статусу Лемків, єст в наявній суперечці з юридичным статусом нашой спільноти*, але завершу го інакше. Ниґда не дозвольме, жебы брехня пропаганды царювала медже нами, не дозвольме кормити ся пілправдами. Думам, же хто по брехню и пілправду сіґат, хоче маніпулювати нами и перемывати нам очы мыдлом, жебы сме лем не вздріли правды. ■

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

1. З сайту lemkounion.pl за 29 вересня 2022 р.

«Лемківський Єрусалим» повертається

Проєкт «Лемківський Єрусалим» — це незалежна мистецька ініціатива, що періодично організується Об'єднанням лемків. У її межах митці з різних країн презентують свої роботи. Кожна едиція має власний лейтмотив. Цьогорічне видання «Лемківського Єрусалиму» стосується актуальних подій, але осмислює їх в алегоричному чи утопічному вигляді. 22-ге видання ініціативи матиме назву «Новий Єрусалим».

«„Новий Єрусалим" — це спроба представити в різних візуальних формах образи такої ідеальної, нормальної реальності, яка може забезпечити всім нам – зокрема українському народу, який страждає від збройних нападів, а отже, і всім нам — умови для звичайного, спокійного і безпечного життя, — пишуть його автори. — Чого ми хочемо? Які образи ідеального порядку і гармонії спільного життя наповнюють нашу уяву? Чого ми сумуємо? На це дадуть відповідь твори, підготовлені до цьогорічного видання «Лемківського Єрусалиму». У листопаді відбудеться відкриття проєкту у Горлицях, а через місяць – у Лігниці. Детальну інформацію та точні терміни буде подано на сторінці Об'єднання лемків (lemkounion.pl).

«Никифор» на аукціоні творів мистецтва

26 жовтня в галереї Piękna Gallery у Варшаві завершився аукціон творів мистецтва. Організатори зібрали 45 робіт видатних повоєнних митців – це Станіслав Фіялковський, Магдалена Абаканович, Стефан

Фото з сайту галереї pieknagallery.pl

Криґер, Ян Лебенштейн та Еугеніуш Марковський. Серед них була й одна робота художника-примітивіста з Лемківщини – Епіфанія Дровняка (Никифора). Стартова ціна цієї картини, виконаної на полотні, становила 40 тисяч злотих. Виконано її у змішаній техніці. На аукціон роботу виставила приватна особа. Окрім відомостей про саму картину, на сайті галереї організатори також розмістили багато інформації про художника – про те, що він походив з Криниці і його мати була лемкинею, про його долю після війни, звідки його тричі переселяли на північ Польщі (зокрема, під час акції «Вісла»), але він уперто, пішки, повертався на Батьківщину — на Лемківщину. Никифор залишив по собі кілька тисяч творів – за деякими даними, навіть близько сорока тисяч.

Заради допомоги Україні

З думкою про хлопців на передовій чергова партія допомоги вирушила в Україну з Лемківщини. Діячам Об'єднання лемків на прохання друзів з Полтави та волонтерів в Україні (зокрема, майстрині зі Львова Тетяни Скоромної) вдалося придбати зимову термобілизну та плащі, а також взуття, шапки, ліки проти застуди та мазі від мозолів. За словами організаторів, завдяки добродіям було зроблено закупівель на суму близько п'яти тисяч злотих. Нагадаємо, організація з березня займається збором коштів на допомогу Україні. Окрім збору коштів на банківський рахунок також проводили збірку під час 40-ї Лемківської ватри в Ждині. Близько 4,5 тис. злотих, зібраних під час свята, було скерованона закупівлю генераторів струму.

Павло ЛОЗА

Zjednoczenie Łemków uruchamia bezpośrednią pomoc dla osób uciekających przed wojną.
Konto do wpłat na pomoc
09 1240 5110 1111 0011 1189 0340

eprasa.pl c1a4c62e31

Історія

Повернення національної валюти

У XX столітті гривня вводилась в обіг двічі. Вперше в 1918 році, вдруге – у 1996-му. Центральна рада 1 березня 1918 року прийняла закон про запровадження нової грошової одиниці – гривні. Але остаточно гривня стала національною валютою уже після проголошення незалежності, та й тоді не одразу. Чому довелось чекати 5 років перш ніж ввести в обіг українську грошову одиницю?

На це питання є кілька відповідей. Більшість із них пов'язана із нестабільною економічною ситуацією в країні та розривом із радянською системою. Власне, курс на запровадження національної валюти і відхід від рубля було проголошено ще в Декларації про державний суверенітет в липні 1990-го. Але одна справа – проголосити, а інша справа – перейти.

20 березня 1991-го Верховна рада УРСР оголосила розташовані на території України банки власністю республіки та утворила на базі Українського республіканського банку Держбанку срср Національний банк України (НБУ). Вже наступного місяця низка парламентських комісій розпочала роботу над ескізами нових українських грошей, номіналом – 1, 3, 5, 10, 25, 50, 100 гривень. 14 листопада 1991 р. Президія Верховної Ради прийняла постанову «Про національну валюту в Україні», яка передбачала ввести в обіг гривню вже у першому півріччі 1992-го. Постановою також зазначався перелік видатних діячів історії та культури України, портрети яких планувалось помістити на лицьовій стороні банкнот. Над їх художнім оформленням працювала група художників на чолі з Василем Лопатою.

Рішення про запровадження власної валюти отримало підтримку в суспільстві, адже радянський рубль на той час вже втратив свої позиції. Падіння цін на нафту та економічні прорахунки роками підривали планову економіку. Товару катастрофічно не вистачало, ціни, визначені державою, були заниженими, в той час, як справжній ринок ще нелегально, але вже працював. От тільки із середньою радянською зарплатою на ньому робити було нічого. Дефіцит бюджету сягнув астрономічних сум, і керівництво радянського союзу вдавалося до відчайдушних спроб отримати кредит.

«Я пішов до Кравчука, який тоді ще був головою Верховної Ради, і попросив написати листа до Міжнародного валютного фонду (МВФ), що ми виходимо зі складу радянського союзу і відповідно всі прохання срср позичити їм гроші, а тоді МВФ їм теж давав кошти, будуть нелегітимними. Так і відбулося: був колосальний дефіцит, який у союзі оцінювали в 50 мільярдів доларів. Я пам'ятаю збори МВФ у Бангкоку, тоді я вийшов на трибуну і заявив, що всі намагання пана Явлінського отримати гроші для радянського союзу є нелегітимними, бо Україна сама хоче ввійти до фонду. Вони тоді просили 25 мільйонів доларів і їм відмовили, про це писали всі газети світу», – згадує заступник голови Національного банку України у перші роки незалежності Олександр Савченко.

Таким чином розпад срср, неминучий крах його економіки та вибір власного шляху розвитку, призвів до розбудови незалежної економічної системи, основою якою мала стати національна валюта. Однак, і тут все було непросто. Одностайності серед депутатів Верховної Ради не було щодо назви валюти. Частина з них виступала за «карбованець», але гору взяли прибічники «гривні». А от найбільше дискусій точилось серед законодавців з приводу зображень на банкнотах. Найбільш гаряче обговорювали постать гетьмана Івана Мазепи. Чим менша купюра, тим більш консолідованим має бути діяч, тобто ніхто проти Ярослава Мудрого та Тараса Шевченка не виступав. Але боролися за те, щоб там були українські лідери. Також депутати намагалися вставити свої портрети.

Коли питання назви, номіналу та дизайну були узгоджені, постали нові виклики – де друкувати національну валюту? Обладнання для друку грошей Україна не мала, тож щойно призначений послом в Канаді Левко Лук'яненко попросив про допомогу діаспору. Як наслідок, перші гривні за часів незалежності України були видрукувані у Канаді компанією «Canadian Bank Note Company» (номіналом від однієї до двадцяти), а номіналом 50, 100 та 200 гривень – британською «Thomas De La Rue Company Limited».

Введення в обіг гривні, заплановане на літо 1992-го, довелось кілька разів відкладати через гіперінфляційні процеси, які охопили Україну після розпаду радянської фінансової системи. Їх не зупинив і вихід України з рубльової зони у листопаді 1992-го: так у 1993 р. рівень інфляції становив 10156%, у 1994 – 401%, у 1995 – 182%. Курс купоно-карбованця, який перебував в обігу тимчасово від 1992-го, вдалось суттєво стабілізувати лише в 1996 році (інфляція у першому півріччі склала 30%). Це дало підстави президенту України Леонідові Кучмі 25 серпня підписати указ «Про грошову реформу в Україні», якою передбачалось з 2 по 16 вересня введення «в обіг визначеної Конституцією та іншим законодавством України національної валюти України, якою є гривня та її сота частина копійка».

До 2 вересня на нову валюту були перераховані всі ціни, тарифи, банківські вклади, зарплати, соціальні виплати тощо. Протягом наступних двох тижнів з обігу було вилучено 311 трильйонів купоно-карбованців, які за курсом 100 000 до 1 були обміняні на гривні у банках, у понад 10 тисячах спеціально створених обмінних пунктах та поштових відділеннях. З 17 вересня 1996 р. гривня стала єдиною законною грошовою одиницею України, офіційний курс якої НБУ встановив на рівні 1,76 гривні за 1 долар США.

«Цей момент обрали не випадково, бо у 1996 році економіка почала відходити від бартеру, гроші з'явилися в обігу і були затребуваними. Напевно, цей період стабілізації був вирішальним для введення національної валюти. Одним з аргументів необхідності введення гривні було ще й те, що купоно-карбованець почали підробляти, ми отримували інформацію про це від Служби безпеки України, яка показувала, що ці масштаби набирають загрозливих обертів. Я допускаю думку, що сусідні країні теж могли бути до цього причетними, тому це був ще один з аргументів, чому гривню ввели саме у 1996 році», – згадує заступник управляючого Київської регіональної дирекції Національного банку України Юрій Блащук. З іншого боку, відтермінування запровадження гривні дало можливість добре підготуватися. Браку готівки, який часто буває при грошових реформах, Україна не відчула.

З появою у березні 1994-го власної банкнотної фабрики в Україні було створено Банкнотно-монетний двір НБУ, який того ж року почав друк гривні т. зв. «другого покоління» і 22 серпня 2001-го в обіг було введено банкноту номіналом 200 гривень. З 2004-го почалось вилучення купюр попередніх випусків і їх поступова заміна на гривні третього (в ряду яких 15 вересня 2006-го з'явилась банкнота номіналом 500 гривень), а з 2018-го – четвертого покоління. ■

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

Олена ГУМЕНЮК

Фото з сайту tyzhden.ua

eprasa.pl c1a4c62e31

ГРОМАДА

Наша мала Батьківщина – ВЕРБИЦЯ

Товариство «Вербицька земля» – звіт щодо діяльності (перша половина 2022 р.)

Шановні вербичани, шановні усі небайдужі до проблеми забутих цвинтарів та культурної спадщини на наших прадідівських землях! Товариство «Вербицька земля» хоче звітувати та подякувати за те, що Ви є, за Вашу позицію і підтримку та щедрі пожертви!

Інформуємо Вас, що цього року Товариство двічі косило і упорядкувало цвинтар, церквище та Чернево (у травні та липні). А попереду – ще осіння така акція. Крім цього, нам вдалося також врешті закупити необхідну бензокосу. У липні цього року відбувся технічний виїзд до Вербиці, метою якого був моніторинг та документація стану і потреб усієї матеріальної спадщини нашого села (йдеться про надгробні пам'ятники на цвинтарі, церквище, джерело та каплицю на Черневі, придорожні хрести) та координація поточних і майбутніх робіт (для чого важливими є добрі відносини з теперішніми мешканцями села). Детальний огляд цвинтаря показав, що існує реальна потреба у проведенні невеликого відновлювального табору, який добре було б організувати влітку наступного року. Йдеться про те, що бурі і вітри пошкодили відремонтовані раніше пам'ятники, і треба їх якнайшвидше реконструювати. Крім цього, щоби хрести на цвинтарі залишалися білими, як досі, належить вдруге покрити їх відповідним хімічним препаратом.

Витрати, які понесло Товариство до 15 липня 2022 р.:

1) кошення цвинтаря, церквища і Чернева I (травень 2022) – 1500 зл., (Чернево викошене паном Юрієм Осіновським з Вербиці безкоштовно);

2) кошення цвинтаря, церквища і Чернева II (липень 2022) – 1500 зл. (Чернево викошене паном Юрієм безкоштовно);

3) закупівля нової мотокоси *STIHL*, пального, препарату на бур'яни, знаряддя праці для догляду цвинтаря та церквища, ремонт огорожі, вивезення сміття з цвинтаря – 4200 зл.

Жертводавці (станом на 15 липня 2022 р.):

Блонська Галина, Пєнєнжно (300 зл.); Бусько Василь, Бартошиці (70 зл.); Буськи Марія та Іван, Госьлінів (100 зл.); Буско Жан, Франція (200 євро – 897,52 зл.); Вербова Віра, Ольштин (100 зл. + 100 зл.); Круль Ірена та Миколай, Госьлінів (100 зл.); Ващишин Андрій, Лєхово (500 зл.); Смик Катерина, Пєнєнжно (200 зл.); Чук Любомира, Яжень (400 зл.); Теребенці Ірина та Богдан, Лєльково (100 зл.); Палюшок Марко, Острий Камінь (200 зл.); Боднар Ірина, Ґурово-Ілавецьке (300 зл.); Роман (250 зл.).

Хочемо щиро подякувати всім жертводавцям, завдяки яким можемо виконувати наші обов'язки, розвивати товариство і налагоджувати співпрацю на локальному, урядовомуі державному рівнях. Просимо Вас про подальшу фінансову підтримку, а ми, зі свого боку, продовжуватимемо ретельно і чесно господарювати коштами.

Товариство «Вербицька земля», ґрунтуючись на доброму досвіді жертовності та підтримки нашої культурної та історичної спадщини, на яку завжди були готові вербичани, активно включилося в акцію, ініційовану істориком Євгеном Місилом– «Видаємо разом книжку про українців та поляків в таборі Явожно» – та організувало з цією метою додатковий збір грошей.

«Сім'ї в'язнів цього табору, і разом з ними моя, цілими десятиліттями жили в тіні Явожна, зазнавши міжпоколінної травми», – визнала Марія Білас, яка разом з братом Марком Палюшком очолює Товариство. Їхній батько Василь Палюшок і дід по матері Андрій Ґіль були в'язнями Явожна.

«Це дуже важлива і вельми потрібна для нас усіх книжка!» – сказала Данута Кіх-Заторська (речник Товариства), відкриваючи цей збір. «Ця публікація не тільки нагадує, але й повертає гідність 98 ув'язненим у таборі в Явожні мешканцям Вербиці. Пригадаймо тут деяких. Саме там помер від наруги і знущань останній парох Вербиці – о. Юліян Криницький. Ми навіть не знаємо, де він похований – десь у безіменній могилі в явожнянському лісі. А згадка про нього у книзі історика Є. Місила саме і стане таким символічним надгробним пам'ятником. У Явожні був також вербицький дяк – Миколай Зрада, якому табір не тільки підірвав здоров'я, але й зруйнував життя. Крім того, терор Явожна не оминув провідних діячів читальні товариства „Просвіта" у Вербиці. Туди потрапили Андрій Стех (голова „Просвіти" в 1923-1925 роках; замучений у таборі), Михайло Козак (активний діяч „Просвіти" і її голова в 1935 р.) і Василь Притула (голова в 1936-1939 роках) та багато інших представників вербицької селянської еліти».

Як повідомила М. Білас, скарбниця Товариства, до збору на видання книжки OBÓZ „JAWORZNO". ZBRODNIA NIEUKARANA доєдналися нащадки не тільки переселенців з Вербиці, але й села Улюч (Березівського повіту), Коровиця (Любачівського), Крива (Горлицького). Нам вдалося зібрати у цей скрутний час, коли люди постійно жертвують на потреби України, аж 3050 зл. Особливу подяку Товариство хоче виголосити Стефанії Лихолат з Пйотровця (до заміжжя Харидчак, доньці в'язня Якова Харидчака), яка зібрала гроші у Бранєві, та Петрові Пушкарю з Бєнькова (синові в'язня Василя Пушкаря), що провів збір з цією метою в парафії Лєльково.

Збір на видання книжки:

Роман Ґалан (Кшекоти) – 500 зл.
Іван Борцюх (Бєньково) – 100 зл.
Стефанія Галущак (Кшекоти) – 300 зл.
Іван Смик (Кшекоти) – 100 зл.
Богдан Солодуха (Яжень) – 50 зл.
Стефанія Лихолат (Пйотровець) – 100 зл.
Богдан Покрищак (Бранєво) – 100 зл.
Олександра Сидор (Бранєво) – 100 зл.
Анна Ковалик (Бранєво) – 50 зл.
Марія Бурдяк (Бранєво) – 50 зл.
Данута та Ярослав Заторські (Пйотровець) – 700 зл.
Ольга Кіх (Краків) – 500 зл.
Разом 2650 зл.

Окрім цього, представники Товариства «Вербицька земля», які у липні цього року взяли участь у похороні дорогого нам усім Максима Козака з Ольштина (сина згаданого тут Михайла Козака, в'язня Явожна), замість квітів на його могилу передали символічну цеглину (вартістю 400 зл.) на видання книги про концтабір у Явожні. Це рішення було продиктоване пам'яттю про те, що на родині Козаків – вербицьких діячів – Явожно відтиснуло особливе тавро.

Замість квітів на могилу Максима Козака:

Марія Білас (Пєнєнжно) – 200 зл.
Євгенія Кіх (Пйотровець) – 100 зл.
Данута Кіх (Пйотровець) – 50 зл.
Ольга Кіх (Краків) – 50 зл.
Разом 400 зл.

І ще одна гарна ініціатива, яку тут варто озвучити – її придумала вербичанка, душа нашого Товариства, учасниця усіх відновлювальних таборів у Вербиці та вчителька української мови на Ельбльонжчині – Катерина Смик (тепер Добжанська). Вона разом з чоловіком, Андрієм Добжанським, на своєму весіллі, яке відбулося 30 липня цього року, зібрали на цю важливу книжку аж 1500 зл. Ми це цінуємо і дякуємо Катерині і Андрієві за цей жест. Катерина (діди якої Василь Палюшок і Андрій Ґіль, мамин тато і дід та ще вуйко батька – Григорій Охрін, були в'язнями Явожна) і Андрій (діди якого родом з Доброї-Шляхетської, звідки до Явожна потрапило аж 93 особи) є прикладом молодого покоління українців у Польщі, які «важку пам'ять» про Явожно вміють перетворити на «активну свідомість», конструктивні справи і працю на благо нашої громади.

Шановні небайдужі – дякуємо!
Разом нас багато – нас не подолати!

Фонд Український Народний Дім у Перемишлі

Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu

ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl

PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001

ПІДТРИМАЙ РЕМОНТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ!

Шановні читачі! Ви можете придбати книгу пам'яті, присвячену в'язням концтабору в Явожні

Eugeniusz Misiło
Obóz „Jaworzno". Zbrodnia nieukarana. Ukraińcy i Polacy w Centralnym Obozie Pracy Jaworzno (1947-1949)

Видання містить майже 4 тис. біографій в'язнів, 660 фотографій, збір спогадів та свідчень, зібраних прокурорами Інституту національної пам'яті, план концтабору та багато іншої цінної інформації. Обсяг книжки – 1016 сторінок.

Ціна книжки – **80 зл.**
Ціна висилки 1 прим. в Польщі:
посилка Pocztex з доставкою додому – 12,29 зл.
пачкомат InPost – 12,77 зл.
При замовленні 2-3 примірників ціна за висилку така сама.
Книжку можна також купити на Allegro на сторінці крамниці Proswita
allegro.pl/oferta/oboz-jaworzno-zbrodnia-nieukarana-12719209822

Книжку також висилаю за кордон авіа або кур'єрською поштою (Європа, США, Канада). Ціна висилки узгоджується індивідуально, залежно від країни і кількості примірників.

Видання можна замовляти в інтернеті або за телефоном:
E-mail: akcjaw@gmail.com
tel. kom. +48 607 131 306

Заохочую нашу громаду до спільних замовлень книжки на гуртки ОУП чи парафії. При замовленні від 4 прим. – висилка безкоштовна.

Прибуток з продажу цієї книжки буде спрямовано на видання другого тому Obóz „Jaworzno". Zbrodnia nieukarana, присвяченого трагічній долі 558 в'язнів, які після жорстокого слідства були вивезені з концтабору до в'язниці Монтелюпі у Кракові і там засуджені військовим судом, при цьому майже сотня з них – до смертної кари.
Тож варто її замовити.

Євген МІСИЛО,
автор

eprasa.pl c1a4c62e31

ЮВІЛЕЙ

До 90-річчя д-ра інж. Стефана Чебеняка

– З 1956 року я є передплатником, дописувачем і читачем «Нашого слова». Я народився у славному селі Улюч в 1932 році. У ньому також 1778 року народився Іван Могильницький, який був парохом церкви Вознесення Господнього в Улючі, послом парламенту у Відні, знав сім іноземних мов, був першим автором граматики української мови, мав звання єпископа. Наразі він спочиває на цвинтарі на вулиці Словацького у Перемишлі. Коли знайшли його могилу, я пожертвував 500 злотих на реставрацію пам'ятника. Хочу також згадати, що в XIX столітті парохом церкви, яка побудована у 1510 році на горі Дубник, був о. Михайло Вербицький, батько композитора, автора гімну України.

Село Улюч було знане ще з часів Київської Русі: був там двір, бояри і державне військо. Два брати з Улюча, що брали участь у битві під Ґрюнвальдом, навіть отримали від короля Ягайла за його охорону в битві добра шляхетські — землю, на якій донині село називається Добра-Шляхетська.

Батьки мої в Улючі мали водний млин, крім муки робили кашу з ячменю — пенчака і проса. Та тартак, який, крім дощок, робив ґонт. Це все в часи, коли була створена УПА, служило українцям, тому відділ Корпусу внутрішньої безпеки (поль. Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego) з Бірчі одного дня це майно спалив, а ми з батьком зупинилися у третьому селі за Доброю-Шляхетською.

Батьки мали трьох дітей – двох донь і мене. І я дожив до 90 років.

Після акції «Вісла» я з родиною опинився в колишньому Ольштинському воєводстві, а в 1955 році закінчив професійний ліцей у місті Квідзинь. Моїм директором був абсольвент Львівської політехніки інж. Андрій Гумецький, який направив мене на педагогічний курс до Брвінова коло Варшави. Після курсу Воєводська рада в Ґданську дала наказ спрямувати мене до професійної школи в Дзежґоні. Я оселився в інтернаті, тобто колишньому кляшторі, в якому був костел. Після 1957 року, коли люди вже після акції «Вісла» почали думати про релігію, церкву, приїхав до нас митрат Василь Гриник і мав зустріч з вірянами. На ній був і я. Митрат сказав мені: «Ви навчаєтеся в Ольштині, тож прошу звернутися до єпископа, щоб дозволив у тому костелі, що є в монастирі, правити нашу Службу Божу в нашому обряді».

Невдовзі, коли я вже був в Ольштині, пішов на зустріч з єпископом, яким тоді був Вільчинський. Коли зайшов до курії, то перед канцелярією ксьондз запитав в якій я справі. Я сказав – в справі церкви, а він: «Co chce się pan przechcić?» Я відповів, що ні.

Будучи в єпископа, я повідомив, що приїхав з Дзежґоня як представник вірян греко-католицької церкви. Що приїхав просити Ексцеленції, щоб дозволив у тому костелі, що є в монастирі, правити Службу Божу в нашому обряді. На це єпископ сказав: «A przecież wy tam macie piękny kościół i możecie z niego korzystać». Я ж відповів: «Ісус Христос говорив, щоб люди молилися до Бога своєю мовою». У відповідь почув: «To prawda, ale ja nie mam takiego prawa, proszę się zwrócić do Prymasa». І то все. Але якраз повернувся з Явожна о. Євстахій Харкаліс, який почав працювати в тому костелі, що згадував єпископ Вільчинський.

Все з часом змінилося. Професійна школа припинила існування. Монастир перестав бути інтернатом. Отець Євстахій Харкаліс з родиною отримав помешкання в тому монастирі, а костел, який був там, став церквою.

Я переїхав на роботу до професійної школи в Нідзиці. Тоді вже закінчив навчання в Університеті сільського господарства і технологій в Ольштині, після чого отримав роботу у Воєводській раді як член шкіл інспекторів рільничих технікумів (там було 10 шкіл). Тоді якраз був демографічний ріст: молоді було багато, а шкіл – мало. Наша молодь мешкала з батьками по селах. Я тоді мав можливість висилати наших дітей, яких торкнулася акція «Вісла», до середніх шкіл.

Після захисту дисертації вже як доктор я працював в Інституті підготовки вчителів та досліджень освіти. Став керівником напряму вдосконалення директорів шкіл. Бо часто педагогічна рада школи подавала вчителя-предметника на директора, а вони не знали, як керувати школою. У мене ці директори підвищували кваліфікацію. Крім того, я ще був керівником у тому інституті навчання професії вчителя. Бо багато педагогів професійних середніх шкіл були магістрами, інженерами, але не мали педагогічної кваліфікації, а у мене вони через пів року її здобували.

Ще за нагоди хочу згадати, як у 1962 році я купив авто «Сирену». Перша автопрогулянка відбулася з о. Харкалісом та його дружиною і моєю мамою. Дорога була за маршрутом Дзежґонь-Варшава-Рики-Люблін-Гребенне-Ярослав-Перемишль-петля Бещадська та Команча, де ми мали нічліг в о. Золочівського. Опісля був Сянок, Устя-Руське та Лосє. До Ольштина поверталися через Варшаву та Дзежґонь.

Минуло багато років відтоді, як я почав працювати в Ольштині. Я одружився, став батьком двох синів. Одного дня по обіді завітав до моєї хати о. митрат Стефан Дзюбина та каже: «Я їду від о. Харкаліса, який мені дав адресу і сказав, що з Вами можу говорити. Я нині був у єпископа в Ольштині, який дав нам костьол францисканців, де можемо правити в неділю нашу Службу Божу. Я зараз їду додому до Перемишля. А завтра рано до Вас приїдуть василіяни-священники з Варшави, і Ви їх допровадите до того костьолу».

На другий день рано вранці перед моїм будинком зупинилось авто «Фіат», з якого вийшло п'ятеро отців. Вони підтягли сутани під куртки і один за одним пройшли на третій поверх до квартири. Були це: о. Йосафат Романик, о. П. Кушка, о. В. Медвіт і ще двоє. Поснідали, і я своєю машиною завіз їх до того костелу францисканців на дванадцяту годину. Після Служби Божої повернулися на обід до нас. Через три місяці сестри служебниці отримали дім на вул. Карповіча. Тоді о. Петро Кушка там замешкав і став там першим парохом.

Отець Петро Кушка і через багато років не забув у Варшаві про мене. Одного дня я отримав дзвінок від отця, який сказав, щоб я приїхав до отців василіян по золоту медаль, отриману від папи з нагоди 400-ліття Василіянського чину. Оскільки я вже не молодий, то не можу виїжджати. Тому цю медаль і грамоту Василіянського чину прислали нашому пароху о. І. Галушці, який мені її і вручив.

Коли о. Петро Кушка залишив нашу парафію, до Ольштина прибув о. д-р Ярослав Москалик, за якого я був головою Парафіяльної ради. Тоді якраз виникла потреба у будові церкви. Я з отцем парохом ходив до міської ратуші і єпископа в справі отримання ділянки на будову церкви. Першу ділянку пропонували нам внизу вул. Костюшка над Линою. Коли латинники почали будувати костел на вул. Дворцовій, а поруч з тією будовою залишився горбок, ми з о. д-ром парохом попросили місцеву владу, щоб цей горбок нам і надали на будову церкви. Під час літургії в костьолі францисканців було оголошено день і годину освячення наріжного каменя під церкву. Була це сонячна неділя, завітало багато людей, отців і прославителів влади, зокрема д-р Віктор-Марек Лейк. Отець д-р Ярослав Москалик після літургії освятив місце на церкву. І третій парох Станіслав Тарапацький розпочав будову та закликав вірян зголоситися взяти участь у будові.

Архітектором церкви став син парафіянина Григорій Джус. З 2021 року вона стала собором Покрову Пресвятої Богородиці, в якому править єпископ Аркадій Трохановський (а три місяці в році телебачення здійснює звідси трансляції Святої Літургії для греко-католиків в Польщі).

Можна сказати, що та церква-собор прийшла зі мною з Дзежґоня. Бо то я там був у 1956 році вчителем, коли місто відвідав о. митрат Василь Гриник і зобов'язав мене говорити з латинським єпископом Вільчинським у справі дозволу правити нашу Службу Божу в монастирському костелі в Дзежґоні. Тоді святиня була інтернатом для професійної школи, у якому мешкали вчителі. А опісля цей монастир був приходством.

Многая Вам літ з нами у здоров'ї!

Парафіяни

Фото з архіву ювіляра

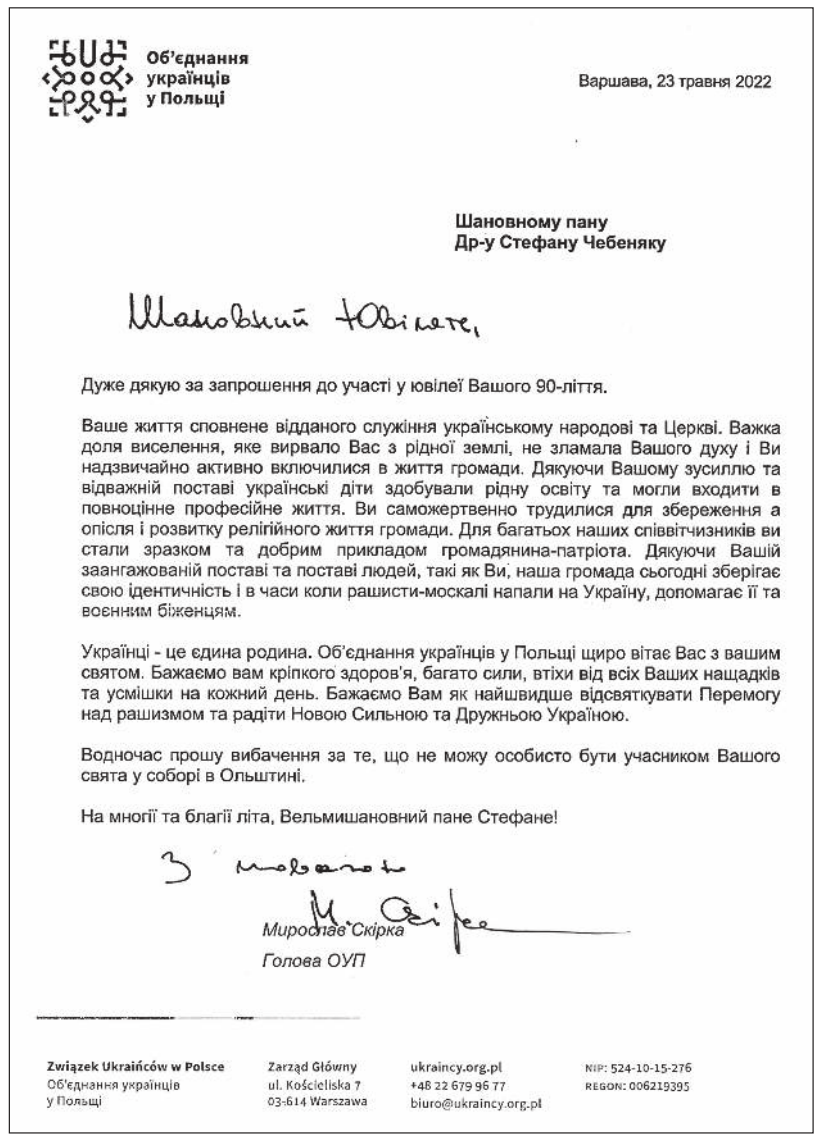

Об'єднання українців у Польщі

Варшава, 23 травня 2022

Шановному пану
Др-у Стефану Чебеняку

Шановний Ювілате,

Дуже дякую за запрошення до участі у ювілеї Вашого 90-ліття.

Ваше життя сповнене відданого служіння українському народові та Церкві. Важка доля виселення, яке вирвало Вас з рідної землі, не зламала Вашого духу і Ви надзвичайно активно включилися в життя громади. Дякуючи Вашому зусиллю та відважній поставі українські діти здобували рідну освіту та могли входити в повноцінне професійне життя. Ви саможертвенно трудилися для збереження а опісля і розвитку релігійного життя громади. Для багатьох наших співвітчизників ви стали зразком та добрим прикладом громадянина-патріота. Дякуючи Вашій заангажованій поставі та поставі людей, такі як Ви, наша громада сьогодні зберігає свою ідентичність і в часи коли рашисти-москалі напали на Україну, допомагає її та воєнним біженцям.

Українці - це єдина родина. Об'єднання українців у Польщі щиро вітає Вас з вашим святом. Бажаємо вам кріпкого здоров'я, багато сили, втіхи від всіх Ваших нащадків та усмішки на кожний день. Бажаємо Вам як найшвидше відсвяткувати Перемогу над рашизмом та радіти Новою Сильною та Дружньою Україною.

Водночас прошу вибачення за те, що не можу особисто бути учасником Вашого свята у соборі в Ольштині.

На многії та благії літа, Вельмишановний пане Стефане!

З шанованням

Мирослав Скірка
Голова ОУП

Związek Ukraińców w Polsce
Об'єднання українців у Польщі

Zarząd Główny
ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa

ukraincy.org.pl
+48 22 679 96 77
biuro@ukraincy.org.pl

NIP: 524-10-15-276
REGON: 006219395

ГРАМОТА

Вельмишановному Пану
Стефану Чебенякові

з нагоди 90-ліття від дня народження,
парафіянинові греко-католицької парафії в Ольштині
за свідоцтво віри, надії та любові, з подякою за
велику відданість Богові, Церкві, народові, за активну
участь у житті Української Греко-Католицької Церкви,
парафіяльної спільноти в Ольштині, за жертвенність і
допомогу та незвичайну
добрийність про храму рідного храму.
Нагороджує Вас
Медаллю блаженного Владики Йосафата Коциловського.
З покликанням Божих благословень,
опіки Пресвятої Богородиці, здоров'я та духовної сили
на МНОГІ ТА БЛАГІ ЛІТА!
Благословення Господнє на Вас!

† Аркадій Трохановський

Ольштин, 16.05.2022 р. Н.

Владика Ольштинсько-Ґданський

eprasa.pl c1a4c62e31

Запрошуємо Вас до Ґданська
18-19 листопада 2022 року на

46-й JarmaRock FEST

у клуб Б90
(Gdańsk Stocznia, ul. Elektryków)

В програмі фестивалю:
- театральні спектаклі
- танцювальні перфоманси
- концерти українських зірок з Польщі й України
- дебати (Форум ФЕСТ)
- зустрічі
- мистецькі проєкти (АртБокс).

Хедлайнером фестивалю буде відомий гурт KOZAK SYSTEM. Це колектив, що став по-справжньому самобутнім та унікальним явищем на українській музичній сцені.
Виступатимуть також легендарна Марія Бурмака, Павло Табаков, гурти YELKA та STANZA, UKRAINIAN ART & DANCE Company, театри «Навпаки» і «Повернення».
Детальна програма і інформація: facebook.com/JarmaRockFEST
Квитки онлайн на сайтib90.pl
Організатори: Поморський відділ ОУП, Фонд театру «Навпаки»

Виступ українського електро-фольк гурту ONUKA відбудеться у Варшаві 14 листопада в клубі Progressia

Вокалістка гурту Ната не тільки виступить, а й зустрінеться з усіма охочими в Українському домі у Варшаві, розкаже про свій фонд та збере історії українців. Під час зустрічі як українці, так і поляки зможуть поділитися власними архівними фото з телефонів та спогадами про улюблені міста України.

Для участі в події необхідно зареєструватися за посиланням: bit.ly/3CKAjNA

Від початку повномасштабного вторгнення росії ONUKA стала амбасадоркою благодійного фонду «Це моє місто». Ця організація займається адресною допомогою громаді старовинного українського міста Чернігів, рідного для співачки. Частину коштів із кожного концерту Ната спрямовує на відновлення архітектури Чернігова та потреби містян.

Квитки на сайті ebilet.pl

Міська ланка ОУП в Ольштині
Державна музична школа і
мені Фридерика Шопена в Ольштині
та Міжшкільний пункт навчання української мови в Ольштині
запрошують учнів початкових та середніх шкіл, які виявляють зацікавлення українською культурою, зокрема співаною поезією, авторською і сучасною піснею, на

XIX Огляд української співаної поезії та авторської і сучасної пісні

Огляд відбудеться
в неділю 4 грудня 2022 р.
Цьогорічний Огляд присвячений захисникам України.
Заявку на участь в Огляді на бланку зголошення потрібно надіслати до 06.11.2022
на електронну пошту: godki14@wp.pl
Подробиці і контактна особа –
Петро Табака: 506 941 162

Відійшли...

З сумом ми дізналися,
що в Кошаліні упокоїлася в Бозі

бл.п. ОЛЬГА АНДРУСЄЧКО

мати нашого кореспондента з Києва
Петра Андрусєчка

Усій сім'ї Покійної:
синові Петру, невістці Катерині й онукові Івану та дальшій родині
висловлюємо наше щире співчуття
і єднаємося з Вами у цей траурний час.

Редакційний колектив
«Нашого слова»

З великим сумом прийняли ми звістку,
що 6 жовтня 2022 року відійшла у вічність

бл. п. ОЛЬГА АНДРУСЄЧКО

народжена у 1944 році в селі Поздяч,
біля кордону з Україною,
українська патріотка, багаторічна активна діячка
української громади в нелегких десятиліттях
після переселення в межах акції «Вісла»
як в Слупську, так і в Кошаліні.
Голова гуртка УСКТ в Слупську.
Секретар Кошалінського відділу
Українського суспільно-культурного товариства.

Висловлюємо глибокі співчуття
синові Петрові Андрусєчку, онукові Івану, невістці Катерині та усій родині померлої.

Вічна Їй пам'ять!
Управа відділу в Кошаліні
та управа гуртка ОУП в Кошаліні

Нашому членові

БОГДАНОВІ ЧЕКЕРИЛУ з РОДИНОЮ

висловлюємо щирі співчуття з приводу смерті
Мами,
яка упокоїлась 11.10.2022 р.

бл.п. ЮЛІЯ ЧЕКЕРИЛО
з д. Смільницька,
народжена в селі Балниця Ліського повіту,
де минуло її раннє безтурботне дитинство,
яке перервало примусове виселення 1947 року.
Чужина, на жаль, диктувала свої правила і умови
життя, з якими часто важко було змиритись.
Нехай чужа земля буде Їй легкою!
Друзі, ми з Вами у духовній підтримці.

Управа і члени гуртка ОУП в Тшеб'ятові

Професору Романові Дрозду

довголітньому голові Кошалінського відділу
Об'єднання українців у Польщі,
ректору Поморської академії в Слупську
висловлюємо глибокі співчуття
з приводу смерті тещі

бл. п. ДАНІЕЛИ ШИМЧАК

яка померла 8 жовтня 2022 року.
Щирі слова співчуття висловлюємо також дітям:
Малґожаті і Даріушу.

Вічна Їй пам'ять!

Управа відділу в Кошаліні
та управа гуртка ОУП в Кошаліні

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.
Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, **sekretarz –** Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy –** Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny –** Valeriia Kirikova, **redaktor techniczny –** Olga Michaluk, **prenumerata, reklama –** Łesia Korostatewycz.
Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: http://ukraincy.org.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Słowo"
Druk: Drukarnia „Efekt". **Nakład** 2300 egz.
Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:
47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:
IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

ISSN 027-8254

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.
Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.
Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.
Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:
Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl
Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl
lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00
lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl c1a4c62e31